

YARGITAY KARARLARI
IŞIĞINDA MEDENİ
MUHAKEME HUKUKU
BAĞLAMINDA FAİZE
İLİŞKİN BAZI MESELELER*

Dr. Cenk AKİL

Makalenin Geldiği Tarih: 09.02.2014 Kabul Tarihi: 24.02.2014

* Bu makale hakem incelemesinden geğmiştir ve TUBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

ÖZ

Faiz alacaklının talep etmeye yetkili olduğu bir miktar parayı kullanamaması nedeniyle, mahrum kalınan süreye bağlı olarak ödenmesini talep edebileceği bir karşılık ve tazminat olarak tanımlanmaktadır. Faiz hukuki işlemde ya da kanundan kaynaklanır. Faizin mevcudiyeti asıl alacağa bağlı olmakla birlikte faiz ayrı bir alacaktır. Bu nedenle faiz asıl alacakla birlikte ya da asıl alaktan ayrı olarak dava edilebilir. Faiz talebinin derdest davada ıslah yoluyla ileri sürülmesi de mümkündür. Faiz temerrüt tarihinden itibaren hesaplanır. Davacı dava dilekçesinde faiz istemiş olmakla birlikte faizin başlangıç tarihini göstermemişse, faiz dava tarihinden itibaren hesaplanır. Kısmi dava açılmış ve faiz talep edilmişse, faiz sadece dava konusu edilen miktar bakımından hesaplanır.

Anahtar Kelimeler: *Medeni muhakeme hukuku, faiz, görev, yetki, ıslah, kısmi dava.*

SOME ISSUES RALATED TO THE
INTEREST IN THE CONTEXT OF
CIVIL PROCEDURE IN THE LIGHT
OF THE DECISIONS OF THE
SUPREME COURT OF APPEAL

ABSTRACT

Interest is defined as compensation of the money that the creditor is entitled to claim for being paid due to loss of its use. Interest stems from legal process or law. Although the existence of interest is connected to the main demand, it is a separate demand. Therefore, interest may be sued with main demand or separately. Interest may also be put forward in the pending adjudication by amendment. Interest is calculated from the date of default. If the plaintiff doesn't imply the starting date of interest although s/he has claimed it in the petition, it may be calculated from the date of default. If the plaintiff brings a suit for part of the claim and s/he claims also the interest, it may be calculated only the amount at issue.

Keywords: *Law of civil procedure, interest, jurisdiction, competence, amendment, action for part of the claim.*

GİRİŞ

Faiz alacaklının talep etmeye yetkili olduğu bir miktar parayı kullanamaması nedeniyle, mahrum kalınan süreye bağlı olarak ödenmesini talep edebileceği bir karşılık ve tazminattır^[1]. Faiz, kanuni faiz-iradi faiz, basit faiz-bileşik faiz, anapara faizi-temerrüt faizi, adi faiz-ticari faiz gibi ayırımlara tâbi tutulmaktadır^[2].

Faiz hukukî işlem den ya da kanundan kaynaklanır^[3]. Faiz alacağı asıl alacaktan ayrı ve fakat ona bağlı bir yan edimdir^[4]. Faiz alacağı asıl alacağın varlığına bağlıdır. Asıl alacak sona erdiğinde faiz alacağı da sona erer (TBK m. 131, I). Faiz alacağının asıl alacaktan ayrı olarak talep ve dava edilmesi mümkündür (TBK m. 147, I). Asıl alacak ifa veya başka bir sebeple sona erdiğinde faiz alacağı da sona ereceğinden (TBK m. 131, I), işlemiş faizinin ifası, bunu isteme hakkının sözleşmeyle veya ifa anına kadar yapılacak bir bildirimle saklı tutulmuş ya da durum ve koşullardan saklı tutulduğunun anlaşılması olmasına bağlıdır (TBK m. 131, II)^[5].

Faiz hukukumuzda esas olarak 4.12.1984 tarih ve 3095 sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunla^[6] düzenlenmiştir. Bahsi geçen Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse, bu ödemenin yıllık yüzde oniki üzerinden yapılacağı hükme bağlanmıştır. Bununla

-
- [1] Mehmet Helvacı, Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul 2000, s. 43 vd.; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. B., Ankara 2012, s. 978; Haluk Nomer, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. B., İstanbul 2012, s. 221; Ahmet Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. B., Ankara 2012, s. 611; Kemal Oğuzman/ Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 8. B., İstanbul 2010, s. 241; Çetin Arslan/Mustafa Kırmızı, Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar, 2. B., Ankara 2007, s. 6-7; Hüseyin Hatemi/ Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. B., İstanbul 2011, s. 216-217; Sefa Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. B., İstanbul 2012, s. 312; Şamil Demir, Türk Borçlar Kanunu'nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar (ABD 2012/4, s. 209-233), s. 213.
- [2] Helvacı, s. 95 vd.; Arslan/Kırmızı, s. 55 vd.; Gözütok, s. 5 vd.; Efrail Aydemir, Hukuk Uygulamasında Faiz, Ankara 2011, s. 21 vd.
- [3] Eren, s. 979; Demir, s. 213.
- [4] Oğuzman/Öz, s. 242; Eren, s. 978; Kılıçoğlu, s. 612; Reisoğlu, s. 313; Hatemi/Gökyayla, s. 217; Nomer, s. 222.
- [5] "... Borçlar Kanununun 113. maddesine göre asıl borcun tamamı ödeninceye kadar veya ödenmeden önce faiz hakkının saklı tutulduğunun beyan edilmesi veya bu durumun halin icabından anlaşılması halinde her zaman ayrıca faiz istemine ilişkin dava açılabilir. Faiz alacağına ilişkin bu dava, asıl alacağın ödenmesinden önce açılmış olduğundan davacının asıl alacağı alırken faiz alacağını saklı tutması da gerekmez. Bu nedenle işin esasına girilerek hüküm kurulması gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir." (5. HD, 1.4.2004, 4/4048: Gözütok, s. 87).
- [6] RG, 19.12.1984, S. 18610.

birlikte aynı maddenin 2 nci fıkrası ile Bakanlar Kurulu, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkili kılınmış ve Bakanlar Kurulu da bu oranı 1.1.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yüzde dokuz olarak belirlemiştir^[7]. 3095 sayılı Kanunun ikinci maddesinin birinci maddesine göre ise, bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemekle mükelleftir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, faiz ayrı bir alacak olduğundan müstakil olarak dava konusu edilebilir. Bunun için faiz hakkının saklı tutulmasına da gerek yoktur^[8].

Alacaklı faiz için dava açınca faiz hakkını TBK m. 131, II anlamında saklı tutmuş olmaktadır. Bu nedenle asıl alacak daha sonra ödense ve bu ödeme sırasında faiz isteme hakkı saklı tutulmamış olsa dahi, faiz isteme hakkı düşmez; mahkemenin faiz davasını inceleyip karara bağlaması gerekir^[9].

Dava dilekçesinde temerrüt tarihinden itibaren faiz istenmişse, dava tarihine kadar işlemiş olan gecikme faizi de alacağın aslına eklenir. Mahkeme dava tarihine kadar işlemiş olan temerrüt faizi tutarı için (dava tarihinden itibaren) temerrüt faizine, yani faize faiz yürütülmesine karar veremez (3095 s. K. m. 3, I)^[10].

Belirtmek gerekir ki, faize faiz yürütülmesi yasağı temerrüt (gecikme) faizi için geçerlidir. Buna karşılık, davacı, anapara (resülmal) faizi için, dava tarihinden itibaren temerrüt (gecikme) faizi isteyebilir^[11].

Aşağıda faizin medeni muhakeme hukukunun bazı kurumları bakımından arz ettiği özellikler Yargıtay kararları ışığında daha yakından incelenecektir.

[7] Kanunî faiz oranının, 1/1/2006 tarihinden geçerli olmak üzere yıllık % 12'den % 9'a indirilmesi 19/12/2005 tarihli ve 2005/9831 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kararlaştırılmıştır. Bkz. RG, 30.12.2005, S. 26039.

[8] "... Faiz, fer'i nitelikte bir alacak ise de, bunun asıl alacak davasından ayrı, başlı başına bir dava ile istenmesini engelleyen bir yasa hükmü yoktur. Bu bakımdan önceden açılmış olan ecrimisil davasında faiz isteme haklarının saklı tutulduğunun bildirilmemiş olması da faizin ayrı bir dava ile istenmesine engel değildir." (13. HD, 2.3.2004, 2003/13313, 2004/2462; Arslan/Kırmızı, s. 782).

[9] Kuru, s. 1565. "Faiz alacağına ilişkin bu dava, asıl alacağın ödenmesinden önce açılmış olduğundan davacının asıl alacağı alırken faiz alacağını saklı tutması da gerekmez. Bu nedenle işin esasına girilerek hüküm kurulması gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi, doğru görülmemiştir..." (5. HD, 1.4.2004, 4/4048: KBİBB).

[10] "Sadece anaparaya dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi gerekirken anapara ile birlikte dava tarihine kadar işlemiş faizin toplamı üzerinden faize hükmedilmesi doğru görülmemiştir." (11. HD, 25.1.1989, 3342/239: İKİD 1992/375, s. 8615-8616, Kuru, Usul III, s. 3131).

[11] Kuru, Usul III, s. 3132.

I. GÖREVLİ MAHKEMENİN BELİRLENMESİNDE

1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu m. 1, II uyarınca faiz, icra tazminatı ve giderler görevin tespitinde hesaba katılmamaktaydı. Bahsi geçen Kanunun ilk halinde yer alamayan bu hüküm 26.2.1985 tarih ve 3156 sayılı Kanun^[12] ile yapılan değişiklikle kabul edilmiş ve 6.4.1985 tarihinden itibaren açılan davalarda uygulanmaya başlanmıştır^[13].

Buna karşılık, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nu yürürlükten kaldıran 12.1.2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu^[14] görev açısından farklı bir anlayışı benimsemiştir. Bahsi geçen Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına göre, dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığı davalarında görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. Şu halde, yeni Kanun karşısında da faiz, görevli mahkemenin tespitinde rol oynamamaktadır. Hatta işlemiş faizlerin dava konusuna dâhil sayılıp sayılmayacağı konusundaki tereddütler de görevli mahkemenin tayininde dikkate alınmayacaktır. Zira faizin eklenmesi suretiyle dava konusunun değerinde görülecek artış da görevli mahkemenin belirlenmesinde etkili olmayacaktır.

II. YETKİLİ MAHKEMENİN BELİRLENMESİNDE

Daha önce de belirtildiği gibi, faiz, asıl alacakla birlikte dava konusu edilebileceği gibi tek başına da dava edilebilir. Faizin tek başına dava edilmesi durumunda yetkili mahkeme asıl alacağa göre tayin edilecektir^[15]. Başka bir deyişle, asıl alacak için uygulanacak yetki kuralı, o alacağın faizi için de geçerli olacaktır^[16].

“Davacı evvelce açtığı davada faiz talep ettiğinden bunun tahsili zımında dava ikame etmiş ve davalı savunmasında Adana’da şubesi bulunmadığına dayanarak

[12] RG, 5.3.1985, S. 18685.

[13] “HUMK.nun 1. maddesine göre mahkemenin görevini tayinde faiz, icra tazminatı ve giderler hesaba katılamaz. Dava tarihi itibarıyla HUMK.nun 8/I. maddesindeki Sulh Hukuk Mahkemelerinin görevi ile ilgili parasal sınır 400.000.000 TL.dir. Bu durumda takipte istenen asıl alacak miktarı 400.000.000 TL.nin altında kaldığından davaya bakma görevi Sulh Hukuk Mahkemesine ait olduğundan, Asliye Hukuk Mahkemesinin görevsizlik kararı vermesi gerekirken, işin esasına girilip yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” (11. HD, 30.9.2004, 9258/9072: Gözütok, s. 292); “Bu sonuç doğrultusunda davamıza konu gecikme zammı bir faiz olup, HUMK.nun 1. maddesinin açık hükmüne göre müddeabihe dâhil değildir. Mahkemenin görevini tayinde nazara alınmaz” (YHGK, 16.6.2004, 19-357/360: Arslan/Kırmızı, s. 755).

[14] RG, 4.2.2011, S. 27836.

[15] Emel Deyneklî/Sedar Kısa, Açıklamalı-İçtihatlı Faiz Hukuku, Ankara 2003, s. 82.

[16] Evren, s. 41; Deyneklî/Kısa, s. 82; Arslan/Kırmızı, s. 770.

yetki itirazında bulunmuştur. Mahkemece savunma veçhile yetkisizlik kararı verilmiştir. Taraflar arasında daha önce Adana'da görülen dava dosyası mahkemeye celp edilmiş olmasına göre talep edilen faizin niteliği incelenmeli ve tazminat faizi olduğu ve iddia veçhile haksız fiilden mütevellit bulunduğu anlaşıldığı takdirde dava görülmeli, faizin temerrüt faizi olduğu tespit olunursa o zaman savunma veçhile yetkisizlik kararı verilmelidir. Eksik incelemeye dayanılarak yazılı olduğu şekilde hüküm tesisi kanuna aykırı ve davacının temyiz itirazı yerinde görülmüştür”^[17].

III. HÂKİMİN HUKUKU RE'SEN UYGULAMASI İLKESİNİN TATBİKİNDE

Hukukumuzda hâkimin Türk hukukunu re'sen uygulayacağı kabul edilmiştir (HMK m. 33). Bu kurala faiz alacağına ilişkin mevzuat da dâhildir. Bu itibarla davacı kanunî faiz talep etmiş ve fakat faiz oranını göstermemişse, hâkim somut olay bakımından mevzuatın öngördüğü oranı esas alacaktır^[18]. Söz gelimi, kıdem tazminatında kanunî faiz istemiş ise, 22.5.2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanunu^[19] Geçici Madde 6 uyarınca halen yürürlükte bulunan 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi uyarınca en yüksek banka mevduat faizi istendiğinin kabulü gerekir^[20].

Buna karşılık, davacının talep ettiği faiz alacağına ilişkin olarak özel bir kanun hükmü bulunmuyorsa, bu durumda, 3095 sayılı Kanunun 1 inci maddesi uygulanmalıdır.

Dava dilekçesinde sadece “faiz”, “kanunî faiz” veya “nizami faiz” gibi ifadeler kullanılmışsa, mahkeme TCMB'nin önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranına göre faize karar verir (3095 s.K. m. 1, m. 2, I). Buna karşılık, davacı bir ticari alacağı için açmış olduğu davada dava dilekçesinde TCMB'nin kısa vadeli krediler için uyguladığı reeskont oranına göre faiz istemişse, mahkeme, davacının istediği reeskont oranına göre faize karar verir; TCMB'nin kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranına göre karar veremez^[21].

“... Kaynağı Ticari bir iş olsun olmasın, tüm para borçları için % 30 temerrüt faizi öngörülmüş; ticari işlerde ise alacaklılara T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faizi oranına göre talepte bulunmak imkânı

[17] TD, 23.1.1969, 3-296 (Evren, s. 41).

[18] Deynekli/Kısa, s. 83.

[19] RG, 10.6.2003, S. 25134.

[20] “1475 sayılı İş Kanununun 14. maddesi uyarınca kıdem tazminatına fesih tarihinden itibaren en yüksek mevduat faizi uygulanması gerekir” (9. HD, 8.12.2003, 20360/9284: Arslan/Kırmızı, s. 818-819).

[21] Kuru, Usul III, s. 3137.

tanınmıştır. Bu imkândan yararlanabilmek için; bir para borcunun mevcut olması, borcun ticari bir işten (TTK. 3 ve 21) doğmuş olması, ödeme yer ve zamanında geçerli banka iskonto haddinin kanunî temerrüt faizinden yüksek olması gerekir^[22].

Faizin türü belirtilmediği gibi, kanunî faiz ibaresine de yer verilmeksizin sadece faiz istenmişse, kanunî faiz istendiğinin kabulü gerekir. “İlk davada talep edilmeyen faiz alacağının sonradan zamanasını süresi içinde istenmesi mümkündür. Bu nedenle mahkemece 27.5.1998 ile 6.6.2001 (icra takibi) arasındaki sürede 1 milyar TL'nin işlemiş faizinin (istenen faiz cinsi açıkça belirtilmediğinden) yasal faiz oranından hesaplanıp bulunacak miktardan icra takibinde istenen 54.794.521 TL işlemiş faiz miktarının düşülerek kalan miktarın faiz işletilmeden davalılardan tahsiline karar verilmesi gerekir”^[23].

IV. DAVALARIN BİRLEŞTİRİLMESİNDE

Medenî muhakeme hukukunda aralarında bağlantı bulunan davaların usul ekonomisi düşüncesiyle birleştirilerek görülebileceği kabul edilmiştir. Davaların birleştirilebilmesi için birleştirilecek davaların aynı veya birbirine benzer sebeplerden doğmuş olması ya da biri hakkında verilecek hükmün diğerini etkileyecek nitelikte bulunması gerekir (HMK m. 166, 3). Davacı asıl alacak davasından sonra faiz için de ayrı bir dava açacak olursa, mahkeme bu iki davayı birleştirerek inceleyip karara bağlar^[24]. Aralarında bağlantı bulunduğu gerekçesiyle birleştirilen davaların yargılaması birlikte yapılırsa da söz konusu davalar bağımsızlıklarını koruyacaklarından, birleştirilen davaların her biri yönünden faizin başlangıç tarihi hüküm fıkrasında gösterilmelidir^[25].

“Takip dayanağı ilâmın hüküm fıkrasının incelenmesinde, gerek 1997/65 ve gerekse bununla birleştirilen 1996/419 ve 1998/507 esas sayılı davalar nedeniyle hükmedilen alacak miktarları için faizin “dava tarihinden” itibaren yürütüleceğinin açıklandığı görülmektedir. Kararın hüküm bölümünde her bir dosya için ayrı ayrı hüküm kurulduğuna göre faizin başlangıcı olan “dava tarihinden” amaç o dosya ile ilgili davanın açılış tarihidir...”^[26].

Yargılamanın sonunda da birleştirilen davalar açısından ayrı hüküm verilir. Hükümde dava konusu yapılan taleplerle ilgili olarak verilen kararlarda faizin başlangıç tarihlerinin her bir talep bakımından gösterilmesi gerekir^[27].

[22] YHGK, 11.6.1997, 11-278/529 (İKİD 1998/447, s. 13227-13230).

[23] 15. HD, 7.10.2004, 184/4951 (www.hukukturk.com).

[24] Kuru, Usul II, s. 1566.

[25] Deynekli/Kısa, s. 82.

[26] 12. HD, 28.2.2000, 2621/3339 (KBİBB)

[27] Gözütok, s. 280.

“Mahkemenin 2000/774 E. sayılı ek dava dosyasının HUMK.nun 45. maddesine (HMK m. 166) göre bu dosyasıyla birleştirilmesine karar verilmiştir. Birleştirilmiş olsalar dahi, davalar ayrı dava olma niteliğini korurlar. Bu nedenle her dava dosyası hakkında ayrı ayrı hüküm kurulması, faiz başlangıcının ayrı ayrı gösterilmesi, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin kabul ve ret durumuna göre her dosya için ayrı ayrı karar altına alınması gerekir. Mahkemece birleştirilen dava dosyasından sadece söz edilerek her dosya yönünden kabul edilen kalemler açıklanmaksızın, vekâlet ücreti ve yargılıma giderleri ayrılmaksızın tek hüküm kurulması, ek dava yönünden de faizin ilk dava tarihinden başlatılması doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir”^[28].

V. TALEPLE BAĞLILIK İLKESİNİN TATBİKİNDE

Medeni muhakeme hukukunda hâkimin taleple bağlılığı kuralı geçerlidir. Buna göre hâkim, tarafların talep sonuçlarından fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir (HMK m. 26, 1). Bu kural karşısında, mahkemenin davacının faiz talebi hakkında karar verebilmesi için bunun dava dilekçesinde talep edilmiş olması şarttır. Eğer davacı dava dilekçesinde faiz talep etmemişse, hâkim kendiliğinden faize hükmedemez.

“... Dava dilekçesinde faiz talep olunmadığı halde faize hüküm olunması yolsuz ve temyiz itirazları bu bakımlardan yerinde bulunmuş olduğundan hükmün bozulmasına...”^[29].

Benzer şekilde, davacı dava dilekçesinde kanunî faiz talep etmiş iken, mahkemece reeskont faizine hükmedilemez. Aksi halde mahkeme taleple bağlılık kuralını (HMK m. 26) ihlâl etmiş olur.

“... Dava dilekçesinde yasal ticari faiz talep edildiği halde, mahkemece HUMK.nun 74. maddesi (HMK m. 26) hilafına -talep aşılarak- reeskont faizine hükmedilmesi de doğru görülmemiş, kararın bu nedenle de bozulması gerekmiştir”^[30].

Keza, davacı dava dilekçesinde reeskont faizi yürütülmesini talep etmişse, mahkeme talebi aşarak avans faizine karar veremez.

“Davacı, dava dilekçesinde, hükmedilecek alacağı reeskont faizi yürütülmesini talep ettiğine göre, mahkemece talep aşılarak avans faizine karar verilmesi, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir”^[31].

[28] 15. HD, 3.7.2003, 5352/3691 (KBİBB).

[29] YHGK, 8.11.1967, 2-1312/518 (İKİD 1967/2, s. 5765).

[30] 15. HD, 27.4.1999, 145/1654 (YKD 1999/9, s. 1250).

[31] 13. HD, 13.3.2006, 2005/17521, 2006/3466 (Arslan/Kırmızı, s. 774).

Davacı dava dilekçesinde faiz istemiş olmakla birlikte faizin başlangıç tarihini göstermemişse, faiz davanın açıldığı tarihten itibaren hesaplanacaktır^[32]. Zira davanın açılması (ve dava dilekçesinin tebliği) davalıyı temerrüde düşürecek^[33].

“Borçlunun borcunu yerine getirmemesinde, yasal veya sözleşme süresinin aşılmasında her gecikme direnmenin sonuçlarını doğurmaz. Yasa, direnmeni sonuçlarının doğması için ayrıca bir özel direnme nedeninin bulunmasını koşullanmıştır. İhtar, alacaklının süre yönünden tam bir yerine getirmeyi istediğini saptama yönünden yasa tarafından zorunlu görülmektedir. Böylece ihtar için muaccel bir borcun bulunması da gerekli olmaktadır. Fakat, ihtarın en etkili biçimi de borcun ödetilmesi davası ve icra kovuşturmasıdır. Borcun yerine getirilmemesi durumunda ödetme davası açılması da bir biçim ihtardır. Böyle bir işlemin gerçekleştirildiği günden faiz işlemeye başlar”^[34].

“Alacağa yürütülmesi gereken faiz temerrüt faizi niteliğindedir. Davada davalının usulüne göre temerrüde düşürüldüğü ispatlanmış değildir. Öyle ise temerrüt faizi başlangıcı olarak davanın açıldığı günün göz önünde tutulması gerekir”^[35].

Davacının faiz istemiş olmakla birlikte faizin başlangıç tarihini göstermediği durumlarda mahkeme dava tarihi yerine, söz gelimi ihtarnamenin tebliği tarihinden itibaren faiz hesaplarca taleple bağlılık kuralını (HMK m. 26) ihlâl etmiş olur.

“... Davacı dava dilekçesinde alacağına faiz yürütülmesini istemiş, ancak bunun başlangıç tarihini göstermemiştir. Bu durumda dava tarihinden itibaren faiz istediğinin kabulü ve o doğrultuda hüküm kurulması gerekirken, talep aşılarak ihtarnamenin tebliği tarihinin faiz başlangıcı olarak alınması yanlış olup, bozma nedenidir”^[36].

Dava dilekçesinde faiz istenildiği halde, hükümde sadece temerrüt faizine hükmedilmiş ve faizin başlangıcı hakkında bir şey söylenmemiş; hüküm de bu şekilde kesinleşmişse, temerrüt faizinin dava tarihinden değil, hüküm tarihinden itibaren hesaplanması gerekir^[37].

Buna karşılık, davacı faiz başlangıç tarihi olarak daha geri bir tarihten faiz isteyebilecek iken daha ileri bir tarihten faiz istemişse, faiz hesabında bu tarih esas alınmalıdır. Örneğin haksız fiile dayalı maddi tazminat için kaza tarihinden itibaren faiz isteyebilecekken hasara ilişkin tespit tarihinden itibaren faiz

[32] Postacıoğlu, s. 400; Üstündağ, s. 318; Kuru, Usul II, s. 1671; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 289; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 520 Deynekli/Kısa, s. 83; Gözütok, s. 282.

[33] Postacıoğlu, s. 401; Necip Bilge/Ergun Önen, Medeni Yargılama Hukuku, 3. B., Ankara 1978, s. 446; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 289; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 521.

[34] 4. HD, 30.9.1975, 6792/10365 (YKD 1976/5, s. 632-633).

[35] 13. HD, 6.11.1980, 5011/5611 (YKD 1981/4, s. 465).

[36] 13. HD, 2000, 7632/8592 (Arslan/Kırmızı, s. 777, tam tarih belirtilmemiş).

[37] Kuru, Usul III, s. 3136.

istenmişse, taleple bağıllık nedeniyle tespit tarihi olan tarihten itibaren faize hükmedilmelidir.

“Haksız fiilden doğan zararların tazmini ve faiz borcu zararın meydana geldiği tarihte oluşmaktadır. Davacı-karşı davalı vekili 1.2.1999 tespit tarihinden itibaren faiz talep ettiğine göre, taleple bağlı kalınarak bu tarihten itibaren faize hükmedilmesi gerekirken dava tarihinden faize hükmedilmesi doğru görülmemiştir”^[38].

Keza, dava tarihinden itibaren faiz istenmişse, istenebilecek önceki tarihten değil, dava tarihinden itibaren faize hükmedilmelidir: *“Davacı dava dilekçesinde tazminat alacakları için dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi talebinde bulunduğu halde kıdem tazminatı için HUMK.nun 74. maddesinde (HMK m. 26) yer alan istekle bağıllık kuralına aykırı olarak fesih tarihinden itibaren faize hükmedilmiş olması da hatalıdır”*^[39].

Davacı talep edilecek faiz türünü yanlış belirlemişse, talep edilen faiz türünün karşılığı olan meblağ aşılmamak koşuluyla doğru faiz türüne hükmedilmelidir. Söz gelimi, en yüksek mevduat faizi isteyebilecekken avans faizi istenmişse, avans faizini aşmamak üzere en yüksek mevduat faizine hükmedilmelidir: *“Davacı, dava dilekçesinde kıdem tazminatı için en yüksek reeskont faizinin yürütülmesini istediği halde, Mahkemece kıdem tazminatına en yüksek mevduat faizi yürütülmüş olması Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 74. maddesinde (HMK m. 26) öngörülen isteğe bağıllık kuralına aykırıdır. Mahkemece yapılacak iş kıdem tazminatına en yüksek reeskont faizini geçmemek üzere en yüksek mevduat faizine karar vermekten ibarettir”*^[40].

Davacı talebinde faiz oranını rakamsal olarak belirtmişse, bu oranı geçmemek kaydıyla, mevzuata göre istenebilecek faize hükmedilmelidir. İstenen işlemiş faiz de söz konusu oran geçilmemek kaydıyla hesaplanmalıdır. Keza, davacı talebinde işlemiş faiz miktarını göstermişse, mevzuata göre davacının isteyebileceği faiz miktarı hesaplanmalı ve bu miktarın geçilemeyeceği de gözetilerek karar verilmelidir.

“Kararlaştırılan cezai şartla, 200 milyon liranın 15.8.1989 tarihinden itibaren banka faiziyle tahsili öngörülmüştür. Ne var ki, bu faiz davacı yanca hesaplanmış 26.11.1993 tarihine değin olan tutarının 205.643.000 TL. olduğu kabul edilmiş ve anılan tarihte (200.000.000 + 205.643.000 = 405.643.000 TL.) üzerinden ve yüzde 54 faizle tahsili için icra takibi başlatılmış, buna dair ödeme emri davalıya ulaştırılmıştır. Davacı o tarihe değin hesapladığı faiz tutarıyla bağlı olduğu gibi, istediği yüzde 54 faiz oranıyla da bağımlıdır. Mahkemece yapılacak iş; 15.8.1989 ile 26.11.1993 tarihleri arasında banka faiz oranlarına göre 200

[38] 17. HD, 17.5.2005, 6724/5368 (KBİBB).

[39] 9. HD, 27.4.2005, 26068/14683 (<http://legalbank.net>).

[40] 9. HD, 26.4.2004, 1808/9534 (KBİBB).

milyonun basit faizini bilirkişiye hesaplattırmak, bulunacak tutarla–205.643.000 TL.’yi aşmamak üzere–200 milyon toplamının, 200 milyon için 26.11.1993 tarihinden itibaren yüzde 54 faiziyle birlikte tahsiline karar vermekten ibaretken yazılı biçimde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olmuş...’’^[41].

Alacaklı daha önce takip talebinde bulunmuş ve talebine faiz alacağını da eklemişken, takibe itiraz edilmesi üzerine genel mahkemede eda davası açmış ve bu davada faiz talep etmemişse, mahkeme faiz alacağı hakkında karar veremez. Çünkü daha önce takip talebinde ileri sürdüğü faiz alacağı, itiraz ile etkisiz hale gelmiştir^[42].

“Dava dilekçesinde faiz talep edilmemiş ve her ne kadar icra takibinde faiz istenmiş ise de borçlunun itirazı üzerine taraflar mahkemeye sevk edilmiş olduğu cihetle icrada sebkededen faiz talebi hükümsüz kalmış olduğu gibi duruşma sırasında şifahen ileri sürülen faiz talebi ile de hüküm tesis edilemeyeceğine ve davacının ayrıca talep hakkı mahfuz bulunmasına binaen faiz isteminin reddine dair verilen hüküm doğrudur’’^[43].

Buna karşılık, takip talebinde faiz alacağı istemiş olan alacaklı borçlunun itirazı üzerine itirazın iptali davası açacak olursa, dilekçesinde faiz talep etmese dahi iptal davasını kazanması halinde icra aşamasında faiz alacağını tahsil edebilir^[44]. İtirazın iptali davasında ayrıca faiz talebinde bulunmak gerekmez. Çünkü yargılama aşamasında davaya esas takip talebinde öngörülen faiz istemi gözetilerek hüküm kurulur^[45].

Dava dilekçesinde faizin başlangıç tarihi açıkça gösterilmemiş olmakla birlikte, faizin hangi tarihten itibaren başladığı yapılan açıklamalardan anlaşıl-makta ise, söz gelimi, dava dilekçesinde kaza tarihinden itibaren faiz istenmişse, davacının bu tarihten itibaren faiz istediği kabul edilmektedir^[46].

Keza, dava dilekçesinin dava sebebinin anlatıldığı kısımda faiz istendiği anlaşıl-makla birlikte talep sonucu bölümünde faiz talep edilememişse mahkemenin faize hükmedebileceği kabul edilmektedir. Örneğin:

“Davacı vekili her ne kadar dava dilekçesinin başlık kısmında faiz istemiş olduğu halde arzuhalin esas metninde ve bilhassa neticeyi talep kısmında bu isteğini tekrar etmesi lazım gelirken neticeyi talepte bu isteği tekrar etmemesi usulî bir eksiklik teşkil etmekte ise de; esas maksadı yeter derecede anlaşıldığı cihetle faize ilişkin temyiz itirazının kabulü ve bu yanlışın düzeltilmesi için yeniden duruşma

[41] 15. HD, 8.4.1996, 1878/1966 (KBİBB).

[42] Evren, s. 44.

[43] 4. HD, 30.1.1950, 766/485 (Evren, s. 44).

[44] Evren, s. 44.

[45] Deynekli/Kısa, s. 82.

[46] Gözütok, s. 282.

yapılmasına ihtiyaç duyulmadığından hükmün düzeltilmesiyle tasdiki uygun görülmüştür^[47].

“Dava dilekçesinin üst kısmında ve dava mevzuunun karşısında işgal tarihinden itibaren faizin de hüküm altına alınması istenmiştir. Bu durumda faize hükmedilebilmesi için dilekçenin netice-i talep kısmında bir talep bulunmaması sonuca etkili değildir. Açıklanan nedenle faize de hükmedilmesi gerekirken bundan zühul olunması usul ve kanuna aykırıdır^[48].

Bir görüşe göre, dava dilekçesinin içeriğinden faiz istendiğinin anlaşılmasına rağmen dilekçenin sonuç kısmında faiz istemine yer verilmemiş olması faiz istenmediği anlamına gelmez. Bu itibarla, sonuç kısmında yer almasa da faiz istemi hakkında mahkemece karar verilmesi gerekir^[49].

Kanımızca bu fikrin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun dava dilekçesinin içeriğini düzenleyen 119 uncu maddesi karşısında savunulması güçtür. Zira HMK m. 119, 1 (ğ) ile dava dilekçesinde talep sonucunun açık bir şekilde yer alması gerektiği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla talep sonucu kısmında faiz alacağının istenilip istenilmediği noktasında belirsizlik söz konusu ise, hâkimin, davayı aydınlatma ödevi gereğince (HMK m. 31), davacıya faiz talep edip etmediğini sorarak bu hususu açıklığa kavuşturması uygun olacaktır.

Hâkim taleple bağlı olduğundan (HMK m. 26) davacı, davadan önce işlemiş faizin de tahsilini istiyorsa, dava dilekçesinde faizin başlangıç tarihini gösterip faiz tutarını da hesaplayarak bunu asıl alacağa eklemelidir.

“Dava dilekçesinin netice bölümünde tazminat alacağına kanunî faiz yürütülmesi de istenilmiştir. Yürütme gücü belirtilmediğine göre faizin davanın açıldığı günden itibaren istenilmiş bulunduğu kabulü gerekir. O halde hükmedilen tazminata davanın açıldığı günden itibaren yıllık % 5 kanunî faiz yürütülmek gerekirken bu yönün eksik bırakılmış olması da bozmayı gerektirir^[50].

“Dava dilekçesinde, faiz başlangıcı tasrih edilmemiş olması bakımından faize, dava tarihinden itibaren hükmolunması lazım gelirken faiz başlangıcının olayın vuku tarihi olarak kabulü kanuna aykırıdır^[51].

“Dava dilekçesinde faiz başlangıcı için bir tarih gösterilmediğine göre, dava tarihinden itibaren faize hükmolunması icap ederken istek hilafına haksız fiil tarihinden faizin hesaplanmasında da isabet yoktur^[52].

[47] TD, 4.1.1955, 597-5 (Evren, s. 45).

[48] 6. HD, 17.4.1978, 2261/2973 (KBİBB).

[49] Gözütok, s. 282.

[50] 4. HD, 19.3.1984, 2164/2662 (YHD 1984/3, s. 393).

[51] TD, 18.5.1971, 52-200 (Evren, s. 46).

[52] TD, 20.10.1970, 1726-3768 (Evren, s. 47).

Dava dilekçesinde faizin başlangıç tarihinin gösterilmemiş olmasına karşın mahkeme faizin başlangıç tarihi olarak dava tarihini değil de, olay tarihini esas alırsa taleple bağlılık kuralını (HMK m. 26) ihlâl etmiş olur.

Taleple bağlılık kuralının doğal bir sonucu olarak dava dilekçesinde talep edilen tarihten itibaren faize hükmedilir. Bu itibarla, mahkemenin dava tarihinden itibaren faiz istenmiş olmasına karşın, söz gelimi, ihtarname tebliğinden itibaren kanunî faize hükmetmesi doğru değildir.

“Dava dilekçesinde, dava tarihinden itibaren... faize hükmedilmesi istenildiği halde HUMK'nun 74. maddesi (HMK m. 26) göz önünde tutulmayarak talepten fazla olarak ihtarnamenin tebliğ edildiği 4.2.1970 tarihinden itibaren ... kanunî faize hükmedilmesi isabetsizdir”^[53].

Şüphesiz davacı talep etmiş ise, faiz alacağına haksız fiilin yahut sebepsiz zenginleşmenin meydana geldiği günden itibaren hesaplanması da mümkündür.

“Dava dilekçesinde istenildiği halde, hükmedilen tazminata olay gününden faiz yürütülmemesi... bozmayı gerektirir”^[54].

“... Dava dilekçesinde faiz için bir mebde gösterilmek suretiyle dava tarihinden itibaren faize hükmedilmesi istendiği halde faiz başlangıcının olay tarihi olarak kabulü de doğru görülmemiştir. ... Faizin haksız eylem tarihinden başlatılması kanuna uygun ise de taleple mukayyet bulunulması da HUMK'nun 74. maddesi (HMK m. 26) hükmünün bir gereğidir”^[55].

Uygulamada dilekçede faiz talebi açıkça belirtilmemiş ancak *“dava tarihinden itibaren”*, *“olay tarihinden itibaren”* gibi bir ibareye yer verilerek alacağın tahsili istenilmişse, faiz isteğinde bulunulduğu kabul edilmektedir.

“Davacılar, dava dilekçesinde talepte bulunurken, “hüküm altına alınacak tazminatın olay tarihinden itibaren müştereken müteselsilen tahsilini” istemişlerdir. Davacıların, “olay tarihinden itibaren” ibaresi ile faiz isteğini amaçladıkları, ancak faiz kelimesini yazmayı unuttukları anlaşılmaktadır. Mahkemece, istemin ifade edilmiş biçimi itibarıyla faiz talebinin de olduğu gözetilerek yasal faize de karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde bu isteğin reddedilmiş olması bozmayı gerektirmiştir”^[56].

Bu kararda savunulan görüşü talep sonucunun açık olması gerekliliği ile (HMK m. 119, 1 (ğ)) bağdaştırmak güçtür. Böyle bir durumla karşılaşan mahkemenin davayı aydınlatma ödevi (HMK m. 31) gereğince tarafa talep sonucunu açıklattırması ve faiz isteyip istemediğini belirlemeye çalışması uygun olacaktır.

[53] 3. HD, 30.6.1970, K. 2725 (Kuru, Usul III, s. 3135), (kararın esas numarası gösterilmemiş).

[54] 4. HD, 18.5.1976, 2251/5037 (İKİD 1977, s. 5145-5146).

[55] 11. HD, 21.12.1973, 5046/5106 (Evren, s. 51).

[56] 4. HD, 13.10.2003, 5999/11579 (KBİBB).

VI. İDDİANIN VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİNDE

Davacı asıl alacak için dava açtıktan sonra davasını (iddiasını) genişleterek faizi de davaya dâhil edebilir^[57]. Bu durumda mahkemenin faiz hakkında karar verebilmesi için, davacının, dava tarihine kadar işlemiş olan faiz tutarı üzerinden harç ödenmesi, yani harcı tamamlaması gerekir (HK m. 30, m. 32).

Dava dilekçesinde faiz talebinde bulunmayan davacının daha sonra böyle bir talepte bulunması iddiasını genişletmesi anlamına gelir. Davacı bunu cevaba cevap dilekçesiyle yapabilir. Bunun için davalının rızasına ihtiyacı yoktur. Bununla birlikte, yargılamada ön inceleme aşamasına geçilmişse ve davacı bu aşamada faiz alacağını da talebine eklemek istiyorsa bunu ancak davalının açık muvafakatiyle yapabilir (HMK m. 141, 1, c.1). Fakat davalı ön inceleme aşamasına mazeretsiz olarak gelmezse, davacı bu aşamada dahi faiz alacağını ileri sürebilecektir (HMK m. 141, 1, c. 2).

VII. ISLAHTA

Yargılamada dilekçeler teatisi aşaması sona erdikten sonra, davacı faiz talebini davaya dâhil etmiş ve fakat davalı iddianın genişletildiğini ileri sürerek buna karşı koymuşsa, davacının ıslah yoluna başvurması mümkündür^[58].

“Asıl ve ek davalarda davacı yan faiz isteminde bulunmamış, daha sonra davayı ıslah ederek müddeabihi artırmış ve tazminata ilk dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesini istemiştir. HUMK’nun 87. maddesinin son cümlesi ile Anayasa Mahkemesi’nin 20.7.1999 tarih ve 1/33 sayılı kararı ile iptal edildiğinden ıslah ile sonuç istemin değiştirilmesi yasağına yönelik düzenleme ortadan kalkmıştır. Bu nedenle müddeabihin artırılması mümkün olduğu gibi, alacağın fer’ilerinden olan faize yönelik istemin de değiştirilmesi mümkün hale gelmiştir”^[59].

“... Dava dilekçesinde faiz isteminde bulunulmamıştır. Yargılama sırasında yapılan faiz istemi ise davalı tarafça kabul edilmemiştir. Bu durumda davacı tarafın ya ıslah yoluna başvurarak ya da ek dava açarak faiz isteminde bulunması gerekirdi”^[60].

Alacaklı açtığı davada faiz istememiş açacağı ayrı bir dava ile faiz isteyebileceği gibi aynı davada ıslah yolu ile de faiz isteyebilir. Ancak faiz istemesine rağmen faize karar verilmemiş ve bu hususa yönelik temyiz talebi reddedilmişse faiz konusunda ayrı bir dava açamaz.

[57] Kuru, Usul II, s. 1566.

[58] Kuru, Usul II, s. 1568.

[59] 11. HD, 11.2.2002, 8917/1123 (Yılmaz, Islah, s. 264).

[60] 11. HD, 31.03.2005, 5596/3051 (Mehmet Akif Tutumlu, Medeni Usul Hukukunda Islah, 2. B., Ankara 2012, s. 321).

Öğretide ileri sürülen bir görüşe göre, davada fazlaya ilişkin haklar saklı tutulmaksızın faiz istenmişse, yargılama sırasında alacaklının faiz alacağıının, dava dilekçesinde talep ettiği faizden çok olduğunun anlaşılması durumunda, fazlaya ilişkin hakları saklı tutmamış olduğu için, davada eksik istenmiş bulunan faizin üstündeki alaktan feragat edildiği kabul edilmelidir^[61]. Kanımızca Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası karşısında bu görüşe katılmak güçtür. Davacı fazlaya ilişkin hakkını saklı tutmamış olsa dahi -bu haktan açıkça feragat etmemiş olmadıkça- bakiye alacağını daha sonra dava edebilir.

Şayet davacı asıl alacak için kısmî dava açmış, daha sonra ıslaha dava konusu artırmış ve fakat ıslahla artırdığı kısım için açıkça faiz istememişse, mahkeme, taleple bağlılık ilkesi (HMK m. 26) nedeniyle ıslahla artırılan kısım için faize hükmedemez^[62].

Davacı ıslah yoluna başvurmak suretiyle talebini artırmışsa, artırdığı meblağ bakımından faizin hangi tarihten itibaren hesaplanacağı sorusu gündeme gelecektir.

Faizin başlangıç tarihi taraflar arasında açık bir şekilde kararlaştırılmışsa, faiz bu tarihten itibaren hesaplanacaktır^[63].

Davalı daha önce temerrüde düşürülmemişse, faiz ıslah tarihinden itibaren hesaplanmalıdır^[64].

“... *Bu nedenle ücret alacağı dışındaki alacaklar için ihtarnamenin tebliği ile temerrüt oluştuğundan kısmî davadaki istek ve kısmi ıslahla arttırılan miktara temerrüt tarihinden itibaren faiz yürütülmesi gerekir ...*”^[65].

Buna karşılık, borçlunun dava tarihinden önce temerrüde düştüğü hallerde (örneğin, davacının dava açmadan önce ihtarname gönderdiği ya da haksız fiilden kaynaklanan davalarda olay tarihinde) ıslah yoluna başvurularak söz konusu temerrüt tarihinden itibaren faiz istenebilir.

“... *Dosya arasında bulunan davalı şirketin hasar servis müdürlüğüne yazılan yazıdan, davalı şirkete hasar ihbarının yapıldığı açık olup mahkemeye, yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, davacı vekilinin temyiz dilekçesindeki istemi de gözetilerek, davalı şirketin asıl ve ıslahla artırılan miktarın tamamına yönelik olarak aynı tarihte temerrüde düştüğünün kabulü ile...*”^[66].

“(S)omut olayda uyuşmazlık, haksız eylemden kaynaklanmaktadır. Haksız eylem faili, ihtar ve ihbara gerek olmaksızın, zararın doğduğu anda, başka bir

[61] Yılmaz, Islah, s. 264-265.

[62] Yılmaz, Islah, s. 266.

[63] Yılmaz, Islah, s. 269.

[64] Yılmaz, Islah, s. 271; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 629.

[65] YHGK, 5.3.2003, 9-76/126 (KBİBB).

[66] 11. HD, 6.10.2005, 2004/11879, 2005/9328 (Arslan/Kırmızı, s. 813).

anlatımla haksız eylem tarihinden itibaren zararın tamamı için temerrüde düşmüş sayılır. Dolayısıyla, zarar gören, gerek kısmî davaya, gerekse sonradan açtığı ek davaya veya ıslaha konu ettiği kısma ilişkin olarak haksız eylem tarihinden itibaren temerrüt faizi isteme hakkına sahiptir. O halde, mahkemece, ıslah edilen kısım itibariyle de istem gibi olay gününden itibaren temerrüt faizine hükmedilmesi gerekirken, arttırılan kısım için yazılı gerekçelerle ıslah tarihinden itibaren temerrüt faizi yürütülmesine karar verilmesi doğru görülmemiştir” [67].

“Haksız fiillerde, olayın olduğu tarihte temerrüt gerçekleşir. Davacı dava dilekçesinde, dava tarihinden itibaren faize hükmedilmesini talep ettiği halde, ıslah edilen kısım için ıslah tarihinden faize karar verilmesi doğru değildir” [68].

“Dava, trafik kazası sonucu yaralanma nedeni ile maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir... Islah dilekçesi ile istenen zarar da olay tarihi itibariyle doğmuştur. Böylece davacılar bu tarihte zarar görmüşler ve aynı tarihte davalılar da temerrüde düşmüşlerdir. Bu durumda talep de gözetilerek 4.2.2003 tarihinde verilen ıslah dilekçesinde belirtilen zarara olay tarihi olan 18.4.1999 tarihinden itibaren faize hükmetmek gerekirken, ıslah dilekçesinin verildiği tarih itibariyle karar verilmesi doğru değildir...” [69].

Dava dilekçesinde faiz istenmiş ve fakat ıslah dilekçesinde faiz istenmemişse, ıslahla istenen meblağ için faiz hesaplanmayacaktır. Bu, mahkemenin taleple bağlı olması kuralının (HMK m. 26) doğal bir sonucudur [70]. Yargıtay’ın da bu yönde kararları vardır. Örnekler:

“... Davacı, dava dilekçesinde hüküm altına alınmasını istediği tazminata faiz yürütülmesi isteminde bulunmamıştır... Ayrıca istek bulunması halinde ıslah gününden itibaren faiz de yürütülebilir. Mahkemece, anılan yönler gözetilmeden hükmedilen tazminata faiz yürütülmüş olması doğru olmadığından kararın bozulması gerekmiştir...” [71].

“... Islah dilekçesiyle arttırılan talep için bu dilekçedeki taleple bağlı olarak karar verilmelidir. Bu durumda ise davacının 30.09.2004 tarihli ıslah dilekçesinde faiz isteği bulunmadığı halde ıslah ile arttırılan miktar için faize hükmedilemez” [72].

Buna karşılık Yargıtay’ın aksi yönde de kararları vardır: *“Dava işyeri sigorta poliçesine dayalı tazminat istemine ilişkindir. Davacı vekili, dava dilekçesinde, 1.500.000.000.-TL’nin temerrüt tarihinden itibaren faiziyle birlikte tahsilini istemiş, 03.06.2003 tarihli ıslah dilekçesiyle müddeabihi 13.198.125.115.-TL’ye yükseltmiş, mahkeme davacı vekilinin ıslah dilekçesinde arttırdığı miktar*

[67] 11. HD, 7.6.2005, 8052/5861.

[68] 17. HD, 9.3.2012, 2011/2522, 2012/2859 (Tutumlu, s. 335).

[69] Arslan/Kırmızı, s. 816.

[70] Yılmaz, Islah, s. 275.

[71] 4. HD, 17.4.2008, 3278/5464 (Gözütok, s. 314).

[72] 4. HD, 11.04.2006, 2978/4164 (Tutumlu, s. 322).

yönünden faiz istemediği gerekçesiyle ıslah dilekçesiyle artırılan miktar olan 11.698.000.000.-TL'nin faizsiz olarak davalıdan tahsiline karar vermiştir. Mahkemece dava dilekçesinde açıkça faiz istendiği, ıslah dilekçesiyle sadece müddeabihin artırıldığı, artırılan kısım için yeniden faiz istenmesine gerek olmadığı, kaldı ki, ıslah dilekçesine el yazısı ile de faiz isteminin eklendiği gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir^[73].

Islahla dava konusu artıran davacı, ıslahla artırdığı miktar için hangi tarihten itibaren faiz istediğini belirtmişse, gösterdiği tarihin doğru olması kaydıyla, o tarihten itibaren faize hükmedilecektir. Buna karşılık, davacı ek talebi için de faiz istemiş olmakla birlikte faizin başlangıç tarihini göstermemişse, ıslah tarihinden itibaren faiz hesaplanacaktır^[74].

Davacı ıslah tarihinden itibaren faiz istemişse, HMK m. 26, 1 uyarınca bununla bağlı kalınmalı, faiz daha geri bir tarihten itibaren hesaplanmamalıdır^[75].

“Davalı, faizin ıslah tarihinden itibaren işletilmesini talep ettiği halde, talep de aşılarak HUMK m. 74. maddesine (HMK m. 26) aykırı bir şekilde faizin karşı dava tarihinden işletilmesi doğru görülmemiştir”^[76].

Islah dilekçesi bakımından taleple bağlılık kuralı sadece faizin başlangıç tarihi bakımından değil, faiz türü bakımından da geçerlidir^[77].

Islahla dava konusu talebin artırılması durumunda faizin hangi tarihten itibaren hesaplanacağı konusunda Yargıtay farklı yönde kararlar vermiştir. Yargıtay bazen dava tarihini esas almıştır: “... Mahkemece davanın ıslah edilen değer üzerinden kabulüne ancak dava dilekçesinde faiz talep edilmediği... Hal böyle olunca mahkemece davacının usulüne uygun ıslah talebi doğrultusunda hükmedilen tazminat alacağına dava tarihinden itibaren faize hükmedilmesi gerekirken...”^[78].

“Davacı davasını ıslah ettiğinden, faiz başlangıç tarihinin ilk dava tarihi olarak kabul edilmesi gerekirken, ıslah edilen kısımdaki kabul edilen bölüm için ıslah tarihinin esas alınması, doğru görülmemiştir”^[79].

Yargıtay başka bazı kararlarında ise kanımızca isabetli olarak ıslah tarihini esas almıştır: “... Davacılar dava dilekçesinde ecrimisil isteği bakımından faiz talebinde bulunmamışlar, ıslahla birlikte ecrimisil taleplerini artırarak faiz talep etmişlerdir. O halde dava dilekçesinde gösterilen değere faiz tahakkuk ettirilmesi doğru değildir. Dava dilekçesinde gösterilen değer ile ıslahla artırılan değer arasındaki farka ıslah tarihinden itibaren faiz tahakkuk ettirilmesi gerekirken...”^[80].

[73] 11. HD, 29.11.2004, 2403/11622 (KBİBB).

[74] Yılmaz, Islah, s. 276.

[75] Tutumlu, s. 322.

[76] 14. HD, 5.7.2005, 2010/6854 (KBİBB).

[77] Tutumlu, s. 322.

[78] 13. HD, 2.4.2012, 3697/8883 (www.hukukturk.com; Tutumlu, s. 325).

[79] 5. HD, 28.5.2004, 4534/6115 (Arslan/Kırmızı, s. 815).

[80] 13. HD, 8.12.2011, 13195/12821 (Tutumlu, s. 326).

Davacının asıl alacağı dava ettikten sonra ıslah yoluna başvurarak faizi alacağını da davaya dâhil etmesi durumunda ek harç yatırması gerekir.

“Davacı, dava dilekçesinde hüküm altına alınmasını istediği tazminata faiz yürütülmesi isteminde bulunmamıştır. Yargılama sırasında dava faiz yürütülmesi istemi yönünden ıslah edilmiştir. Bir davanın ıslahı birçok yön ve nitelikleri gözetildiğinde ek, bir başka anlatımla ikinci bir dava sayılır. Bu yüzden ıslah yapılırken dava açımında gereken yükümlülükler yerine getirilmelidir. Bunun için, ıslah edilmek istenilen faizin ıslah tarihine kadarki miktarı (müddeabih) davacı yanca belirlenerek asıl alacak haline dönüştürülmeli, belirlenen bu miktar üzerinden nispi harç alınmalıdır. Bu koşullar yerine getirilmeden yapılan ıslah yöntemine uygun olmadığından, hüküm altına alınan tazminata faiz yürütülmesi mümkün değildir”^[81].

VIII. KISMÎ DAVADA

1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde açılan davada, dava tarihine kadar işlemiş faiz alacağının bir kısmını talep eden alacaklının bakiye faiz talebini dava edebilmesi için fazlaya ilişkin hakkını saklı tutması gerektiği genel olarak kabul edilmekte ve buna gerekçe olarak kısmî davada fazlaya ilişkin hakkın saklı tutulmamasının, talep dışı bırakılan alacak kesiminden feragat edilmiş sayılacağına ilişkin kural gösterilmektedir^[82].

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra bu fikre katılma olanağı kalmamıştır. Zira HMK m. 109, 3 uyarınca fazlaya ilişkin kısımdan açıkça feragat edilmiş olmadıkça, kısmî dava açılması, talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği anlamına gelmez. Bu itibarla bundan böyle faiz alacağını ancak fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak kısmî dava olarak açan davacının daha sonra talep edebileceği; fazlaya ilişkin hakkını saklı tutmayan davacının ikinci bir dava ile bakiyeyi talep edemeyeceği söylenemez.

Kısmi dava açan davacı davalıyı alacağın tamamı bakımından daha önce temerrüde düşürmemişse, açılan kısmî dava ile temerrüt sadece kısmî dava ile istenen meblağ bakımından gerçekleşeceğinden, ıslahla artırılan tutar bakımından, dava tarihinden itibaren faize hükmedilemeyecektir^[83]. Bu durumda şayet başka bir temerrüt tarihi söz konusu değilse, ıslah tarihinin dikkate alınması gerekir.

[81] 4. HD, 29.4.2004, 16082/5725 (KBİBB).

[82] Kuru, Usul III, s. 3135; Evren, s. 48.

[83] Yılmaz, Islah, s. 291.

“(M)ahkemece, davacının dava tarihinden önce davalıya gönderdiği ihtarı olup olmadığı sorulup saptanarak varsa faiz alacağını bu ihtarname doğrultusunda, aksi durumda dava tarihinden geçerli hüküm kurulması gerekirken sözleşmedeki hakedişlerin istenebilme zamanı temerrüt tarihi kabul edilerek hesaplama yapan bilirkişi raporuyla bağlı kalınması doğru değildir. Öte yandan, faiz alacağından ibaret hüküm altına alınan alacağı Borçlar Kanununun 104/son maddesi hilafına ayrıca faize hükmedilmesi, yine ıslah edilen miktar için ıslahın yapıldığı tarih yerine dava tarihinden geçerli faiz uygulanması da yanlış olup kararın bu nedenle bozulması gerekir”^[84].

“... İlk davadan önce temerrüt ihtarının keşide edilmediği hallerde, kısmi davanın, dava edilmeyen fakat saklı tutulan miktar bakımından borçluya temerrüde düşürmeyeceği yargısal kararlarla benimsenmektedir. Çünkü açılan kısmi dava ancak, dava konusu edilen miktar kadar davalıyı temerrüde düşürür... Yine kısmi davadan önce borçlu temerrüde düşürülmemiş, davacı (alacaklı) kısmi davanın devamı sırasında müddeabihi arttırmış ise, kısmi ıslah ile davalı temerrüde düşeceği için, bu kesim için kısmi ıslah tarihinden itibaren faiz yürütüleceği yargı kararlarında benimsenmiştir”^[85].

Yukarıda da belirtildiği gibi, kısmi dava bakımından davanın açıldığı tarihten itibaren faiz hesaplanacaktır. Alacağın geri kalanı için açılan ek davada da faiz kısmi davanın açıldığı tarihten değil, ek davanın açıldığı tarihten itibaren hesaplanacaktır. Zira açılan kısmi dava, ek davaya konu edilen alacak kısmı için de temerrüde düşürmez.

“Ek dava ile istenen miktarlar açısından ek dava tarihinden itibaren faiz yürütülmelidir”^[86].

“Hüküm altına alınan ihbar tazminatı için ilk dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi hatalıdır. Çünkü ilk dava sonradan açılan ek dava ile hüküm altına alınan miktarlar için temerrüt oluşturmaz. Bu itibarla ek dava ile hüküm altına alınan ihbar tazminatı için ek dava tarihinden faiz yürütülmelidir”^[87].

“Öte yandan kıdem tazminatı dışındaki işçilik hakları için ek dava kapsamında olan miktarlar açısından faiz başlangıç tarihinin ilk dava tarihi olarak dikkate alınması hatalıdır. Gerçekten önceki dava sonraki dava kapsamına giren miktarlar için temerrüt oluşturmaz”^[88].

[84] 15. HD, 3.6.2003, 429/2939 (Yılmaz, Islah, s. 291).

[85] YHGK, 3.7.2002, 9-564/572 (Arslan/Kırmızı, s. 800-801).

[86] 9. HD, 13.3.2002, 4178/4064 (www.hukukturk.com).

[87] 9. HD, 7.7.1999, 10643/12199 (KBİBB).

[88] 9. HD, 16.10.1997, 13592/17750 (www.hukukturk.com).

“Ek dava konusu olup hüküm altına alınan miktarlar için ek dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi gerekir. Çünkü ilk kısmi dava anılan miktarlar için temerrüt oluşturmaz”^[89].

Buna karşılık, davacı kısmî dava açmış olmasına karşın, alacağın tamamı için daha önceki bir tarihte temerrüt gerçekleşmişse, bütün alacak için o tarihten itibaren faiz istenebileceğinden, ıslahla artırılan kısım için de, daha önceki temerrüt tarihinden itibaren faize hükmedilecektir. Örneğin:

“Davacı trafik kazası nedeniyle uğradığı zararın olay tarihinden işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesini istemiştir. Haksız fiillerde zarar, olay tarihinde gerçekleşmiş olduğundan meydana gelen zararın tamamının kaza tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle tahsiline karar verilmesi gerekirken ıslah edilen kısma ıslah tarihinden itibaren faiz yürütülmesi isabetli görülmemiştir”^[90].

“... Davacı dava açmadan önce ihtarname ile davalıyı temerrüde düşürmüştür. Mahkemece faiz başlangıç tarihinin temerrüt tarihi yerine dava... tarihini belirlemesi hatalıdır”^[91].

IX. DAVADAN FERAGATTE

1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde savunulan bir görüşe göre davacı, dava dilekçesinde başlangıç tarihini göstermeden ya da temerrüt tarihinden itibaren değil, dava tarihinden itibaren faiz istemişse, bununla, temerrüt tarihi ile dava tarihi arasındaki dönemde işlemiş olan faiz alacağından zımnen feragat etmiş olur^[92]. Keza bu görüşe göre, davacı isteyebileceği faiz oranından daha az bir oran üzerinden faiz istemişse, aradaki farkı -saklı tutmuş olsa bile- isteyemez^[93].

Yargıtay da 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde bu yönde kararlar vermiştir. Örneğin:

“Açılan bir davada faiz istenmemiş ise bilahare sırf faiz için müstakil bir dava açılması Yargıtay’ın yerleşmiş içtihatları ile kabul edilmiş ise de davacının hukuki durumu itibarıyla isteyebileceği faiz oranını bölmek suretiyle bir kısmın ilk davada isteyip bakiyesini müstakil bir dava ile istemesi tecviz edilemez. Bu sebeple iş bu dava tarihinde davacının isteyebileceği bu yüksek faiz oranı esas alınıp bu orana kadar olan faiz isteğinden evvelki davadan sarfinazar edildiği kabul edilerek...”^[94].

[89] 9. HD, 27.6.1996, 12441/14592 (Arslan/Kırmızı, s. 826).

[90] 17. HD, 11.7.2005, 8539/7850 (Yılmaz, Islah, s. 295-296).

[91] 9. HD, 2.2.2005, 2004/12851, 2005/2861 (Arslan/Kırmızı, s. 811).

[92] Kuru, Usul III, s. 3134; Evren, s. 47; Deynekli/Kısa, s. 83.

[93] Kuru, Usul II, s. 1564.

[94] 11. HD, 23.1.1990, 274/112 (BATİDER 1989/2, s. 114-116).

“... Somut olaya baktığımızda davacı ne ilk ne de temyizle konu bu davada açık bir şekilde % 10 (% 30) oranını aşan iskonto (reeskont) haddine kadar olan temerrüt alacağını saklı tuttuğunu belirtmemiştir. Aksine dava dilekçesinde borçlunun temerrüdü sebebiyle alacağını zamanında alamadığı için bir bankadan kredi aldığını masraf ve faiz olarak temerrüt tutarını aşan ödemelerde bulunduğunu ileri sürmüştür. Davacının bu vasıflandırması iskonto haddini aşan munzam zararın istendiğini gösterir. Nitekim uygulamada davacının davranışlarını veya beyanları davasından zımnen feragat ettiği anlamına gelebileceği kabul edilmektedir...”^[95].

Öğretide temsil edilen ve Yargıtay kararlarında da savunulan bu görüşün 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası karşısında^[96] savunulamayacağı kanısındayız. Davacı dava dilekçesinde isteyebileceği faiz alacağından daha azını talep etmişse, -fazlaya ilişkin hakkından açıkça feragat etmediği müddetçe- bakiye faiz alacağını daha sonra dava etmesi önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu itibarla istisnai nitelikteki şu kararda belirtilen görüşü kanımızca daha isabetlidir: “Asıl alacağın ödenmesi için açılan davada faizin hiç istenmemiş veya faizin kısmen istenmiş olması ve fazlaya ilişkin faiz hakkının saklı tutulmamış bulunması daha sonradan faiz alacağı yönünden ayrı bir dava açılmasına engel teşkil etmez. Yeter ki faiz isteme hakkı devam etmekte bulunsun. BK.nun 113/2. maddesinde (TBK m. 131, II) düzenlenen ayrık durumun varlığı halinde de faiz isteme hakkı asıl alacağın ödenmesinden sonra da devam eder. Somut olayımızda davacının zararının 7.1.1997 günü olduğu ve bu tarihten itibaren faiz isteme hakkı bulunduğu anlaşılmaktadır. Davacının 25.9.1997 gününde açtığı davada asıl alacağın dava gününden faiziyle birlikte ödenmesini istemesi ve buna hükmolunması davacının 7.1.1997-25.9.1997 dönemine ilişkin faizden zımnen vazgeçtiği anlamını taşımaz. Yukarıda açıklanan ilkeler gereğince ayrı dava açma hakkı mevcuttur. Somut olayda davacının asıl alacağı alıp almadığı ve almışsa faiz isteme hakkını saklı tutmak suretiyle mi aldığı hususları araştırılarak diğer bir ifadeyle BK. 113/2. maddesinde (TBK m. 131, II) yer alan koşulların olayda bulunup bulunmadığı araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, mahkemece faiz isteme hakkından zımnen feragat edildiği ve faiz istenemeyeceği nedeniyle davanın reddedilmesine ilişkin karar yukarıda açıklanan ilkelere aykırı görüldüğünden bozulmalıdır”^[97].

[95] YHGK, 11.6.1992, 11-615/57 (TBBD 1992/2, s. 295-300)

[96] Bize göre söz konusu görüş esasen 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde dahi savunulamazdı. Zira davacının sırf saklı tutmadığı için bakiye haktan feragat ettiğini kabul edilmesi feragat beyanının açık olması gerektiğiyle bağdaşmamaktadır. Öte yandan, tasarruf ilkesi (HMK m. 24) gereğince davacı hakkının tamamını dava etmek zorunda da değildir. Zımni feragat görüşünün kabul edilmesi ise bu sonuca kapı aralayacağından isabetli değildir (Leyla Akyol-Aslan, Medeni Usul Hukukunda Davadan Feragat, Ankara 2010, s. 161-164).

[97] 4. HD, 18.12.2000, 9029/11637 (KBİBB).

Yargıtay faiz başlangıcının dava dilekçesinde gösterilmemesi durumunda, dava tarihinden itibaren faiz yürütüleceğine ve talep edilmeyen kısımdan zımnen feragat edilmiş sayılacağına ilişkin görüşüne istisna tanımıştır. Buna göre, dava dilekçesinde faizin başlangıç tarihi açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte, hangi tarihten itibaren hesaplanması gerektiği anlaşılabiliriyorsa, bu tarihten itibaren faiz hesaplanması istediği kabul edilmektedir. Örnekler:

“... Davanın niteliğine göre kural olarak işgal gününden itibaren faiz istenmesi mümkündür. Faizin tahakkuk tarihi haksız işgalden sonraki bir evreyi kapsadığına göre bu tarihten itibaren faiz istenebileceği de kuşkusuzdur. Dava dilekçesinde, işlemler olan faiz miktarının açıklanmamış ve bu kısma ilişkin harcın yatırılmamış olması isteğin incelenerek hüküm altına alınmasını engellemez. O halde, mahkemece yapılacak iş, tahakkuk gününün tesbiti ile o günden itibaren, dava tarihine kadar işlemler olan faiz belirlenip, peşin harcı da ikmal ettirdikten sonra faiz yürütülmesine hükmetmekten ibarettir”^[98].

“Dava dilekçesinde alacağın faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi istenmiş, faiz başlangıcı için bir tarih belirtilmemiştir... Olayda söz konusu olan, alacağın geç ödenmesinden kaynaklanan temerrüt faizidir. Borçlar Kanununun 103. maddesine göre bir miktar paranın tediyesinde temerrüt eden borçlu faiz ödemekle yükümlüdür. O halde, davalı, temerrüde düşürüldüğü tarihten itibaren ... faizden sorumlu tutulabilir. Mahkemenin karar altına alınan alacağı, davalı davadan önce ihtar gönderilerek temerrüde düşürülmüşse o tarihten, aksi takdirde dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi gerekirken ödeme tarihinden geçerli olmak üzere faize karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir”^[99].

Kararlarda ileri sürüldüğü üzere, davacının dava dilekçesinde faizin başlangıç tarihi açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte, hangi tarihten itibaren hesaplanması gerektiği anlaşılabiliriyorsa, bu tarihin esas alınması gerektiği şeklindeki görüşe tam olarak katılmamaktayız. Zira Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 119 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (ğ) bendi uyarınca talep sonucunun açıkça belirtilmesi gerektiğinden tereddüt edilen durumlarda hâkimin davayı aydınlatma ödevi (HMK m. 31) gereğince faiz başlangıç tarihini sorması doğru olacaktır.

X. DAVAYI KABULDE

Davayı kabul, davacının talep sonucuna davalının kısmen veya tamamen muvafakat etmesidir (HMK m. 308, 1)^[100]. Bir alacağın faizi ile birlikte tahsili

[98] YHGK, 30.9.1981, 6-405/659 (Evren, s. 48).

[99] 13. HD, 27.1.1984, 8482/475 (YHD 1984/5, s. 725-726).

[100] Öğretideki tanımlar için bkz. Postacıoğlu, s. 476 vd.; Bilge/Önen, s. 354-355; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 519; Muşul, s. 439; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 824; Karlı, s. 437;

için açılan bir davada, davalının davayı kabulü halinde, eğer dava dilekçesinde faizin davadan önceki başlangıç tarihinden itibaren tahsili istenmiş ve fakat miktarı gösterilmemişse, mahkemece faiz başlangıcı belirlenip miktarı hesaplanarak kabul edilen dava kapsamına alması gerekir. Bu halde, dava dilekçesinde miktarı gösterilmemesi gerekçe gösterilerek dava tarihinden önceki başlangıç tarihinden itibaren faize karar verilmemesi doğru değildir.

“Davacı Hazine, vergi dairesinde memur iken muhtelif tarihlerde vazifesini kötüye kullanarak zimmetine geçirdiği 6.139 liranın zimmetine geçiriliş tarihlerinden itibaren faiz ve yargılama giderleri ile birlikte davalıya ödettirilmesini istemiştir. Davalı, ilk oturumda davayı aynen kabul ettiğini, 6.139 lira borca bir itirazı bulunmadığını beyan ederek tutanağı imzalamıştır. Mahkemenin, müddeabihin dava tarihinden itibaren faizi ile birlikte tahsiline mütedair kararı davacı Hazine'nin temyizi üzerine 9. Hukuk Dairesi'nce incelenerek, faizin zimmete geçiriliş tarihinden itibaren yürütülmesi gerekirken dava tarihinin mebde tutulmasında isabet bulunmadığı nedeni ile bozulmuş, mahkeme, bazı sebep ve düşüncelerle eski hükümde direnmiştir. Dava dilekçesinin (netice talebi) kısmında, müddeabihin zimmete geçiriliş tarihinden itibaren faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi istenmiş ve davalı da davayı aynen kabul edip bu beyanını imzasıyla tevsik etmiştir... Dava dilekçesinin vakıalar kısmında dava tarihine kadar tahakkuk eden faiz miktarının 2.543 lira olarak gösterilmiş oluşu netice talebe müessir değildir. 9. Hukuk Dairesi'nin bozma ilâmında gösterildiği üzere müddeabihin zimmete geçiriliş tarihleri tesbit olunarak faizin o tarihlerden itibaren hesap ve hükmedilmesi gerekir”^[101].

XI. DAVANIN TAKİPSİZ BIRAKILMASINDA

Davanın taraflarından biri veya her ikisi mahkeme tarafından usulüne uygun olarak davet edilmiş olmalarına karşın mazeretsiz olarak duruşmaya gelmeyebilir, yani davayı takipsiz bırakabilirler. Bu halde, dava tarihinden itibaren yürütülmesi gereken faiz alacağı yenileme tarihinden değil, dava tarihinden itibaren hesaplanır. Örneğin: *“Müracaatta kalan davanın HUMK'nun 409'uncu maddesine (HMK m. 150) göre yenilendiği tarih değil, dava tarihi faize başlangıç olur”^[102].*

Üstündağ, s. 573 vd.; İbrahim Ermenek, Medeni Usul Hukukunda Davayı Kabul, Ankara 2009, s. 3.

[101] YHGK, 13.2.1971, 9-536/289 (Kuru, Usul IV, s. 3674-3675).

[102] TD, 9.10.1958, 2465/2358 (Evren, s. 49).

Bununla birlikte, süresi içinde yenilenmediği için açılmamış sayılan dava sonradan yeniden açılırsa faizin de bu yeni dava tarihinden itibaren hesaplanması gerekir.

“Davanın tarafları canibinden takip olunmayarak devam talebine kalmış ve aradan dokuz küsur sene geçtikten sonra davacının 24.2.1940 tarihli arzuhali ile ve yeniden harç alınarak ihya ve takip edilmiş olmasına göre 24.2.1940 tarihinden itibaren faize hükmedilmek lazım gelirken takipsiz kalmak dolayısıyla hükümsüz kalan evvelki dava arzuhali tarihinden itibaren faize hükmedilmesi yolsuzdur”^[103].

XII. HÜKMÜN UNSURLARI BAĞLAMINDA

Hükümde bulunması gereken unsurların ne olduğu Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297 nci maddesinde düzenlenmiştir. Bahsi geçen maddenin ikinci fıkrası uyarınca mahkeme hükmün sonuç kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar etmeksizin, taleplerden her biri hakkında verilen hükümle, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde göstermek zorundadır (HMK m. 297, 2). Bu itibarla, söz gelimi, asıl alacak ile birlikte faiz de dava konusu edilmiş ve fakat mahkeme faiz hakkında karar vermemiş ise, davacının daha sonra faiz için yeni bir dava açması mümkündür. Zira mahkemenin talep hakkında herhangi bir karar vermemiş olması, ileri sürülen talebin reddedildiği anlamına gelmez^[104].

Yargıtay ise eski tarihli bir kararında faiz hakkında mahkemenin herhangi bir karar vermemiş olmasını dahi talebin reddedilmiş olduğu biçiminde yorumlamış ve faiz için yeni bir dava açılmayacağını ifade etmişti:

“Davacı, davalı aleyhine evvelce açtığı tazminat davasında asıl alacakla beraber faizin tahsilini de istemiş, mahkemece asıl alacağa hükmedildiği halde faiz hakkında bir karar verilmemiştir. Davacı o hükmü temyiz etmemiş ve faiz ciheti bakımından kesinleşmiştir. Davacı bu son davada evvelce söz konusu edilen faizi talep ve dava etmiştir. HUMK hükümlerin ikmali yolunu kabul etmemiştir. Önceki davanın müddeabihine dahi faiz hakkında o zaman bir karar verilmemiş olması o isteğin reddedilmiş olduğu anlamına gelmektedir. Bir davada açıkça veya zımnen reddedilmiş bir husus ayrı bir dava konusu olamaz. Kesin hüküm ikinci davanın dinlenmesine engeldir”^[105].

Buna karşılık, Yargıtay daha sonra bu hatalı kararından dönmüş ve yerel mahkemenin faiz hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar vermemiş olması

[103] 4. HD, 17.9.1943, 1293/2479 (Evren, s. 49).

[104] Evren, s. 52.

[105] YHGK, 6.7.1994, 2-312/492 (İKİD 1995/415, s. 11199)

durumunda, ortada verilmiş bir karar bulunmaması sebebiyle faiz alacağıının ikinci bir dava ile istenebileceğini kabul etmeye başlamıştır. Örnekler:

“... Öte yandan, faiz isteğinin karar dışında bırakılması, bu isteğin zımnen reddedildiği anlamına gelmez ve davadaki faiz bölümü, asıl alacaktan ayrı bir kimlik taşıdığından, bu haktan açıkça vazgeçilmedikçe, faiz için yeni bir dava açılması hukuken olanaklıdır”^[106].

“Gerçekten, dava edilen bir kısım istekler hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemiş olan hallerde isteğin reddedildiği gibi bir yorum söz konusu olamaz. Bu görüş dairemizce de benimsenmektedir. Mesela; faiz isteği hakkında bir karar verilmemesi halinde davacı temyiz yoluna başvurmamış olsa dahi, faizin ayrı bir davaya konu edilmesi mümkündür...”^[107].

“... Hüküm fıkrasında geçmeyen bir konu hakkında kesinlikten söz edilemez. Mahkemece, ilk davada faiz yönünden olumlu ya da olumsuz bir karar verilmiştir. Öyle ise o karar taraflar açısından bağlayıcı değildir. Yani kesin hüküm niteliği taşımamaktadır...”^[108].

Davacı, dava dilekçesinde yalnız temerrüt tarihinden itibaren faiz istemekle yetinmiş, temerrüt tarihini bildirmemiş ise, mahkemenin, davacıya temerrüt tarihini açıklatması (HMK m. 31), temerrüt faizini hesaplaması ve gerekli karar ve ilâm harcını tamamlatması gerekir. Buna karşılık, mahkemenin böyle bir durumda temerrüt tarihinden itibaren faize hükmetmesi doğru olmayacaktır. Aksi takdirde bu karar, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların açık ve şüphe uyandırmayacak şekilde gösterilmesi zorunluluğuna (HMK m. 297, 2) aykırı düşecektir^[109]. Aynı şekilde, mahkeme faiz hakkındaki karar verirken eğer faiz talebini kabul emişse faiz oranı ve miktarını da kararında göstermekle yükümlüdür. Dava dilekçesinde faizin başlangıç tarihi gösterilmeksizin temerrüt tarihinden itibaren faiz yürütülmesi istenmiş ve mahkemenin de bunu olduğu gibi kabul etmesi caiz değildir. Zira Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297 nci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca taraflara yüklenen borç ve hakların açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak biçimde gösterilmesi gerekir.

“Faizin başlatıldığı tarihin hüküm fıkrasında açıklıkla gösterilmemesi ve şu suretle, infaz sırasında tereddüdü giderecek bir durum yaratılması HUMK'nun 389'uncu maddesine aykırıdır ve dolayısıyla bu yöne ilişkin temyiz itirazları yerindedir”^[110].

[106] 3. HD, 23.1.1996, 1995/13488, 1996/728 (Arslan/Kırmızı, s. 787-788).

[107] 4. HD, 10.3.1980, 11456/3077 (İBD 1980/10-11-12, s. 310-314).

[108] 2. HD, 5.4.1976, 2774/2974 (YKD 1977/4, s. 472-473).

[109] Kuru, Usul III, s. 3133.

[110] 10. HD, 21.1.1975, 6377/326 (Kuru, Usul III, s. 3065).

XIII. FAİZE İLİŞKİN KARARLARIN TEMYİZİNDE

Faiz alacağına ilişkin kararların temyizi özellikle Yargıtay'ın temyiz incelemesi sonucu vereceği kararın türü ve usulî müktesep hak kurumu bakımından önem taşımaktadır. Dava dilekçesinde faiz istenmediği halde mahkeme faize de karar vermişse, sadece bu nedenle hüküm bozulmamalı; Yargıtay faize ilişkin bölümü çıkararak, kararı düzelterek onamalıdır (HUMK m. 438, VII)^[111].

Aynı şekilde, davacı dava dilekçesinde dava tarihinden itibaren faiz istediği halde, mahkeme, temerrüt tarihinden itibaren faize hükmetmişse, hüküm yalnız bu nedenle bozulmamalıdır. Yargıtay'ın hükmü dava tarihinden itibaren faiz ödenmesine biçiminde değiştirerek ve düzelterek onaması (HUMK m. 438, VII) uygun olur^[112].

Keza, mahkeme talep edilmemiş olmasına rağmen faiz hakkında karar verirse, hüküm bu nedenle bozulmaz; Yargıtay hükmü düzelterek onar.

“İstek olmadığı halde faize hükmedilmesi HUMK'nun 74. maddesine (HMK m. 26) aykırı ve bozmayı mucip ise de bu yön yeniden duruşma ve incelemeyi gerektirmediğinden faize ilişkin kısım çıkarılmak suretiyle hükmün HUMK'nun 438. maddesi gereğince düzeltilerek onanmasına karar verildi”^[113].

Buna karşılık Yargıtay bazı kararlarda talep edilmediği halde faize hükmedilmesini bozma sebebi saymıştır. Örneğin:

“Dava tarihinden sonrası için faiz istenmediği halde (faize) hükmedilmesi istekten fazlaya hüküm niteliğinde olup Usulün 74. maddesine (HMK m. 26) aykırıdır... hükmün bozulmasına”^[114].

Kanımızca bu tip kararlar yargılamayı çok fazla uzatacağından usul ekonomisi ilkesine (HMK m. 30) aykırıdır. Bunun yerine yukarıda belirttiği gibi kararın düzeltilerek onanması daha doğrudur.

Mahkemenin yalnız asıl alacağın ödetilmesine ilişkin olup da faiz talebi hakkında olumlu veya olumsuz bir karar içermeyen hükmü, yalnız davalı tarafından temyiz edilir ve Yargıtay tarafından bozulursa, bozmaya uyan mahkeme unuttuğu faiz talebi hakkında da karar verebilir.

“Dava dilekçesi içeriğine göre, faiz istemi de, davanın konusunu oluşturmaktadır. Bozmadan sonra tefhim edilen kısa kararda “davanın kabulüne” denmiş olması ve bilahare yazılan gerekçeli kararın hüküm fıkrasında da dava tarihinden söz edilerek “İtibaren” sözcüğünün kullanılmış bulunması, faize de hükmedilmiş olduğunu açıkça göstermektedir. Ancak davacı istemlerinden biri hakkında karar verilmemiş olması nedeniyle, temyiz yoluna başvurmazsa, hakkında olumlu veya

[111] Kuru, Usul III, s. 3129.

[112] Kuru, Usul III, s. 3134.

[113] 3. HD, 15.12.1970, 6060/4709 (Evren, s. 44).

[114] 13. HD, 17.6.1975, 6658/4146 (Evren, s. 44).

olumsuz bir karar verilmemiş olan bu talebi zımnen reddedilmiş sayılmaz. Bu konuda yeni bir dava açabilir. Açılacak böyle bir davada, davaya konu istemin önceki davada zımnen reddedildiğinden bahisle kesin hüküm itirazı da öne sürülemez. Aynı şey faiz istemleri için de geçerlidir. Davacı, ilk davada olumlu veya olumsuz bir karar verilmeyen talebi hakkında yeni bir dava açma hak ve imkânına sahip bulunduğuna göre, önceki hükmün davalının temyizi üzerine başka nedenlerle bozulmasından sonra verilecek yeni kararda, ayrı bir dava açmaya gerek kalmaksızın ilk kararda unutulmuş faize de hükmedilmesi usul ekonomisine de uygundur. (B. Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 4. Baskı, Cilt 2. Sh: 2140/2145). O halde mahkemenin direnme kararı açıklanan bu gerekçe ile onanmalıdır^[115].

“... Yargıtay’ın yalnız davalının temyizi üzerine verdiği bozma kararında, davacının unutulmuş olan faiz talebine hiç değinmemiş olması halinde; faiz talebi hakkında daha önce verilmiş bir karar bulunmadığından, bozma kararına uyulması ile davalı yararına usulî kazanılmış bir hak doğduğu düşünülemez. Görüldüğü üzere davacı, olumlu veya olumsuz bir karar verilmeyen faiz talebi hakkında yeni bir dava açma hak ve imkânına sahip bulunduğuna göre, önceki hükmün davalının temyizi üzerine başka nedenlerle bozulmasından sonra verilecek yeni kararda, ayrı bir dava açmaya gerek kalmaksızın önceki kararda unutulmuş faize de hükmedilmesi, menfaatler dengesine ve usul ekonomisine uygundur”^[116].

İstenildiği halde mahkeme faiz hakkında hiçbir karar vermemişse, davacı hükmü bu nedenle temyiz edebilir: *“... Davada faiz istenildiği halde esas kararda bu yönün belirtilmemiş olması usule aykırıdır”^[117].*

Fakat Yargıtay davacının faize ilişkin temyiz talebini reddederse, yerel mahkeme artık davacı lehine faize karar veremez.

“... Yargıtay bozma ilâmında da davacı tarafın bu husustaki (faize karar verilmemiş olması hususundaki) temyiz itirazları reddedilmiş olduğu halde, bu defa faize hükmedilmiş olması usul ve kanun hükümlerine aykırıdır”^[118].

“Faizin dava tarihi yerine HUMK’nun 74. maddesine (HMK m. 26) aykırı olarak ve istek aşılacak suretiyle olay tarihinden itibaren hesap edilmiş olması usule ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir”^[119].

Ancak bu halde yerel mahkeme kararının bozulması yerine Yargıtay tarafından düzeltilerek onanması usul ekonomisi ilkesine (HMK m. 30) daha uygun olacaktır.

[115] YHGK, 12.6.1991, 4-234/352 (İKİD 1996/428, s. 12029-12030).

[116] YHGK, 3.11.2004, 18-545/573 (Arslan/Kırmızı, s. 786).

[117] 4. HD, 4.1.1973, 9706/52 (RKD 1973/4-5, s. 174-176).

[118] 5. HD, 5.4.1977, 1727/2463 (Kuru, Usul III, s. 3115).

[119] 10. HD, 7.4.1977, 5688/2644 (İBD 1977/7-8-9, s. 97-98).

“... 15.11.1974 gününde açılan davada başlangıç günü gösterilmeden faiz istenmiştir. O halde mahkemenin alınmasına hükmettiği paraya bu günden başlayarak faiz yürütülmesine karar vermesi usul ve yasaya aykırı olup hüküm bu nedenle bozulmalıdır. Ancak bu yanlışın giderilmesi yeniden yargulamayı gerektirmediğinden kararın düzeltilerek onanması Usulün 438. maddesinin değişik 8. fıkrası gereğidir”^[120].

Yargıtay’ın mahkemenin faiz hakkında karar vermemiş olmasını kanuna aykırı bulması halinde, hüküm yalnız bu nedenle bozmaması, hükmü değiştirerek ve düzelterek onaması uygun olur (HUMK m. 438, VII).

“(D)avacı haksız fiilin vuku bulduğu tarihten itibaren faiz istediği halde buna hükmedilmemesi doğru değildir. ... Yukarıda yazılı sebeplerle faiz yönünden kararın bozulması gerekirse de bu yanlışlığın düzeltilmesi yeniden duruşma yapılmasını gerektirmediğinden ... temyiz olunan kararın düzeltilmesine ve kararın düzeltilmiş bu şekli ile onanmasına karar verildi”^[121].

Bilindiği üzere, vermiş olduğu bir hüküm Yargıtay tarafından bozulan ve Yargıtay’ın bozma kararına uyan mahkeme, bozma kararı gereğince inceleme yapmak ve hüküm vermek zorunda olup, bozmaya uyma kararından dönerek ısrar kararı veremeyeceği gibi, hükmün bozma kararının kapsamı dışında kalarak kesinleşmiş olan kısımları hakkında da yeni bir karar veremez. Buna usulî müktesep hak denir^[122]. Faiz alacağına ilişkin olarak verilen kararlarda da usulî müktesep hak kurumu gözetilmelidir. Örneğin, en yüksek mevduat faizi istenebilecek bir alacakta en yüksek mevduat faizi istendiği halde reeskont faizine hükmedilmiş ve davacı bu kararı temyiz etmemiş ancak davalının temyizi üzerine karar bozulmuş ise, reeskont faizini geçmemek üzere en yüksek mevduat faizine hükmedilmelidir. Zira reeskont faizine hükmedilmiş olması davacı temyiz yoluna başvurmadığı için davalı yararına usulî müktesep hak teşkil etmiştir.

Bir davada faiz alacağının ödetilmesine karar verilmesi istenmiş olmasına rağmen mahkemece, faiz isteğinin reddine karar verilmiş, davacı bu kararı temyiz etmemiş ve karar da başka bir gerekçeyle bozulmuşsa, davacı yerel mahkemenin bozmadan sonra vereceği kararı faize hükmedilmediği gerekçesiyle temyiz edemez. Çünkü faiz alacağının reddine ilişkin birinci karar davalı lehine usulî müktesep hak teşkil eder.

“Mahkemece davanın kabulüne, temerrüt faizi isteğinin reddine karar verilmiştir. Bu hükmü yalnız davalı temyiz etmiştir. Hüküm davalı lehine başka

[120] 4. HD, 22.11.1976, 112/10179 (YKD 1978/4, s. 538-539).

[121] TD 13.11.1970, 96/4410 (ABD 1971/2, s. 326).

[122] Baki Kuru, Usulî Müktesep Hak (Usule İlişkin Kazanılmış Hak) (Dr. A. Recai Seçkin’e Armağan, Ankara 1974, s. 395-409), s. 395; Bilge/Önen, s. 671 vd.; Postacıoğlu, s. 756 vd.; Üstündağ, s. 878 vd.; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 629 vd.; Pekcanitez/Atalay/Özkes, s. 905.

nedenlerle iki defa bozulmuştur. Mahkeme son kararında yine davanın kabulüne, temerrüt faizi isteğinin reddine karar vermiştir. Özel Daire, dava dilekçesinde temerrüt faizi istendiği halde faize hükmedilmemesinin isabetsizliği nedeniyle o hükmü dahi bozmuştur. Mahkemece, davacı birinci kararı temyiz etmediğinden davalı lehine faiz yönünden usulî kazanılmış hak doğduğu nedeniyle direnmiştir. Gerçekten, davacının temerrüt faizinin reddine ilişkin birinci hükmü temyiz etmediği ve hükmün bu yönden kesinleştiği ve davalı yararına usulî kazanılmış hak doğduğu anlaşılmış olduğundan usul ve yasaya uygun görülen direnme kararının onanması gerekmiştir”^[123].

Buna karşılık, faiz isteği hakkında karar verilmediği için davacı temyize başvurmuş Yargıtay hükmü başka bir gerekçeyle bozmuşsa devam edilen yargılamada ileri sürülecek faiz isteği usulî müktesep hak nedeniyle reddedilecektir.

“Evvelki hükümlerde faiz tahsiline ait bir karar verilmemiş ve 30.6.1964 tarihli Yargıtay bozma ilâmında da davacı tarafın bu husustaki temyiz itirazları reddedilmiş olduğu halde, bu defa faize hükmedilmiş olması usul ve kanun hükümlerine aykırıdır”^[124].

Benzer şekilde, davacı tazminat faizi için olay ya da temerrüt faizi için temerrüt tarihinden itibaren faiz istemiş olmasına rağmen mahkeme faizin dava tarihinden itibaren yürütülmesine karar vermiş ve davacı bu kararı temyiz etmemişse, bu husus davalı için usulî müktesep hak teşkil eder ve bozmadan sonra yapılacak yargılama sonucunda olay tarihinden itibaren faize karar verilemez.

“Mahkemece verilen 9.3.1981 gün ve E. 1980/22, K. 1981/87 sayılı ilk kararlar, birinci dava için dava tarihinden itibaren kanunî faiz yürütülmesine karar verilmiş olup, bu karar davacı tarafça temyiz edilmeyerek davalılar yararına kazanılmış hak oluşturmuştur. Mahkemece, bozma ilâmından sonra verilen 29.12.1983 günlü ikinci kararında E. 1982/586 sayılı birinci dava için olay tarihinden itibaren kanunî faiz yürütülmesine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup kararın bozulması gerekmiştir”^[125].

Buna karşılık, davacının faiz talebini kapsam dışı bırakan hüküm, başka herhangi bir nedenle bozulduğunda mahkeme faiz hakkında da karar vermelidir. Çünkü birinci kararda faize yer verilmemiş olması, temyiz yoluna başvuran davalı olsa bile, bu talep yönünden davalı lehine usulî kazanılmış hak teşkil etmez^[126]. Başka bir deyişle, davacının talep etmiş olduğu faiz alacağını daha önce hükümde unutmuş olan mahkeme, bozmadan sonra vereceği kararda bu talep hakkında da karar vermelidir.

[123] YHGK, 1.12.1971, 4-2/703 (Kuru, Usul III, s. 3126; Sİ 1972/290, s. 138-140; İKİD 1972/135, s. 944-945).

[124] 5. HD, 5.4.1977, 1727/2463 (Kuru, Usul III, s. 3115).

[125] 4. HD, 8.5.1984, 2492/4579 (YHD 1984/10, s. 1479-1480).

[126] Evren, s. 53-54.

“Davacı, dava dilekçesinde faiz isteğinde bulunduğu ve bozmadan önceki kararda bu konuda bir hüküm verilmemiş olmasına göre davalı lehine kazanılmış bir hak doğduğu düşünülemez. Bu yön göz önünde tutulmadan dava dilekçesinde yazılı faiz isteği hakkında inceleme yaptırılarak sonuçta bir karar verilmemesi doğru değildir”^[127].

Hükümde davacı lehine karar verildiği halde davacının faiz talebi reddedilmiş ve hüküm yalnız davalı tarafından temyiz edilmişse, mahkeme, Yargıtay'ın bozma kararından sonra artık davacı lehine faize karar veremez. Aksi halde, aleyhe hüküm verme yasağını ihlâl etmiş olur.

“Mahkemece davanın kabulüne, temerrüt faizi isteğinin reddine karar verilmiştir. Bu hükmü yalnız davalı temyiz etmiştir. Hüküm davalı lehine başka nedenlerle iki defa bozulmuştur. Mahkeme son kararında yine davanın kabulüne, temerrüt faizi isteğinin reddine karar verilmiştir. Özel daire, dava dilekçesinde temerrüt faizi istendiği halde faize hükmedilmemesinin isabetsizliği nedeniyle son hükmü dahi bozmuştur. Mahkeme, davanın birinci kararı temyiz etmediğinden davalı lehine faiz yönünden usulî kazanılmış hak doğduğu nedeniyle direnmiştir... (U) sul ve yasaya uygun görülen direnme kararının onanması gerekmiştir”^[128].

XIV. KESİN HÜKÜMDE

Yukarıda da belirtildiği gibi, faiz asıl alacakla birlikte veya ayrı olarak dava konusu edilebilir. Her halükârda faiz hakkında karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiş ise, faiz alacağı için bir daha dava açılmaz. Aksi takdirde, açılan dava kesin hüküm (HMK m. 303) nedeniyle usulden reddedilir.

“Davacılar tarafından davalı idare aleyhine açılan kamulaştırma karşılığının artırılması davasında, dava tarihinden itibaren faiz isteğinde de bulunulmuş, mahkemece dava tarihinden itibaren faize hükmedilmiştir. Değer artırılmasına ilişkin hüküm davalı idarenin temyizi üzerine Yargıtayca incelenerek taşınmaza el konulup konulmadığı ve konulmuşsa günü araştırılmadan dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi de doğru bulunmadığından bozulmuştur. Bozmadan sonra bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonunda; faiz isteminin reddine karar verilmiş ve bu karar 7.2.1984 tarihinde kesinleşmiştir. Eldeki davada yapılan araştırmada ise bu kesinleşme tarihinden önce 15.6.1982 günü taşınmaz mala el konulduğu saptanmıştır. Hal böyle iken faiz isteminin reddine ilişkin hükmü davacı da temyiz etmemiştir. Önceki ret kararı tarafları bağlayıcı ve kesin hüküm

[127] 5. HD, 15.10.1973, 15329/14512 (Kuru, Usul III, s. 3124).

[128] YHGK, 1.12.1971, 4-2/703 (İKİD 1972/135, s. 944-945).

niteliğinde olduğundan faiz alacağına ilişkin davanın reddine karar verilmesi gerekirken davanın kabulü ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru bulunmamıştır^[129].

“... Mahkemece müddeabihin dava tarihinden itibaren faizle birlikte tahsiline dair mütteahaz karar Hazine tarafından temyiz edilmeyerek kesinleşmiş ve bu itibarla, davacı Hazine'nin, haksız fiil vukuu tarihinden dava tarihine kadar tahakkuk eden faizlerin tahsili için açtığı ikinci davanın istima kabiliyeti bulunmamıştır^[130].”

Mahkeme faiz hakkında ne olumlu ne de olumsuz bir karar vermişse, davacının faiz talebi zımnen reddedilmiş sayılmaz^[131]. Davacı, faiz için ayrı bir dava açabilir. Bu davada önceki karardan bahisle kesin hüküm itirazı ileri sürülemez^[132].

Yargıtay eski tarihli bir kararında hatalı olarak aksi yöndeki görüşü benimsemişti: “Önceki davanın müddeabihine dâhil faiz hakkında o zaman bir karar verilmemiş olması o isteğin reddedilmiş olduğu anlamına gelmektedir. Bir davada açıkça veya zımnen reddedilmiş bir husus ayrı bir dava konusu yapılamaz. Kesin hüküm ikinci davanın dinlenmesine engeldir^[133].”

Yargıtay yeni tarihli kararlarında ise isabetli olarak faiz hakkında karar verilmemiş olmasını, faiz talebinin zımnen reddedildiği anlamına gelmeyeceğini ifade etmektedir. Örneğin:

“Kesin hüküm ancak konusunu teşkil eden iddia hakkında geçerli olabilir; bu nitelikte bir hüküm nedeniyle yeniden söz konusu edilemeyecek olan, hüküm fıkrasında karara bağlanan husustur. Zira hüküm olmayan yerde kesinlik de olmaz. Bu nedenle olumlu veya olumsuz olarak karara bağlanmamış olan bir iddia her zaman yeni bir davaya konu yapılabilir. Olayda, davacı tarafından evvelce açılan davada faiz istenilmiş ancak bu konuda mahkemece olumlu veya olumsuz hiçbir karar verilmemiştir. O halde faiz istemi hakkında, yukarıda açıklanan esaslar gereğince, kesin hükmün varlığından söz edilemez. Diğer taraftan önceki dava sonunda verilen kararı davacının temyiz etmemiş olması faiz isteminden vazgeçmiş olduğu anlamına da gelmez^[134].”

“Davanın faiz bölümü asıl alacaktan ayrı bir hüviyet taşıdığı için bu haktan açıkça vazgeçilmedikçe ileride yeni bir dava ile isteğin tekrarlanması hukuken mümkündür. Mahkemece faiz isteğinin karar dışında bırakılmış olması sanıldığı gibi, bu isteğin zımnen reddedildiği anlamına gelmez. Şöyle ki: Her şeyden önce bu düşünce tarzı usulün 388. maddesine aykırı düşer. Zira anılan maddeye göre

[129] 5. HD, 18.10.1984, 8110/8116 (YHD 1985/2, s. 256-257).

[130] 4. HD, 31.10.1955, 5802/4720 (Evren, s. 52).

[131] Kuru, Usul III, s. 3139.

[132] Kuru, Usul III, s. 3139.

[133] YHGK, 16.12.1967, 139/618 (RKD 1968/3-4, s. 40-41).

[134] YHGK, 17.11.1973, 9-762/901 (YKD 1975/4, s. 5-6).

hükümün ne olduğunun kararda belirtilmesi zorunludur. Eğer kararda açıklık yoksa o istek reddedilmemiş, ancak hüküm dışında bırakılmış sayılır. Bu durumda davacı dilerse, karara bağlanmamasından ötürü hükmü temyiz eder, dilerse bu yolu seçmez ve ayrı bir dava açarak faizini ister... Öte yandan, ilk karar son dava için kesin hüküm de olamaz. Çünkü: Kesin hüküm ancak dava konusu olan iddia hakkında geçerli olabilir. Yani, hüküm fıkrasında karara bağlanan husus kesin olur. Hüküm fıkrasında geçmeyen bir konu hakkında kesinlikten söz edilemez. Mahkemece, ilk davada faiz yönünden olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemiştir. Öyle ise o karar taraflar açısından bağlayıcı değildir. Yani kesin hüküm niteliği taşımamaktadır”^[135].

Hükümde faiz talebi reddedilmiş olan davacı, hükme karşı temyiz yoluna başvurmazsa, faiz talebinin reddine ilişkin karar kesinleşmiş olur; bu aşamadan sonra faiz için yeni bir dava açamaz. Aksi takdirde, açılan ikinci dava kesin hüküm nedeniyle esasa girilmeden reddedilir.

“Davacılar evvelce açmış oldukları bedel arttırma davasında faiz de talep ettikleri halde mahkemece tesis olunan 9.5.1972 tarihli ilk hükümde faiz talebinin reddine karar verilmiş olmasına rağmen davacı bu hüküm aleyhine temyiz yoluna başvurmadığı... Bu durum karşısında faiz hakkında kesinleşmiş bir hüküm bulunduğundan davanın reddi bu bakımından doğrudur”^[136].

Davada fazlaya ilişkin haklar saklı tutulmuş olsa bile faiz türü ve oranı nedeniyle eksik istenen miktar için daha sonra ayrı dava açılması mümkün olmadığı kabul edilmektedir.

“... Davacı daha önce aynı mahkemede kıdem tazminatının reeskont faizi ile tahsilini istemiş yargılama sonunda gerçekleşen kıdem tazminatına mevduata uygulanan en yüksek faizle tahsili şeklinde hüküm kurulmuştur. Davalı tarafın temyizi üzerine istekle bağlılık kuralına aykırılık oluşturacak şekilde hüküm kurulması dikkate alınarak yerel mahkeme kararı bozulmuştur. Mahkemece Dairemiz bozma kararına uyularak hüküm kurulmuş ve böylece kıdem tazminatı ve faizi ilgili karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir. Artık bu kesin hüküm karşısında reeskont faizi ile mevduata uygulanan en yüksek faiz arasındaki farktan oluşan yeni bir alacak davası açmak olanağı yoktur. Bu durumda bu son davanın reddine karar verilmek gerekirken kabulü hatalıdır”^[137].

Kararda savunulan görüşe katılmıyoruz. Şöyle ki; bilindiği üzere kesin hüküm unsurlarından biri de dava konusunun ayniyetidir. Daha önce hiç dava edilmemiş talep kısım için ise kesin hüküm varlığından bahsedilemez. Nitekim HMK m. 109, 3 uyarınca bakiyenin dava edilememesi için davacının

[135] 2. HD, 5.4.1976, 2774/2974 (YKD 1977/4, s. 472-473)

[136] 5. HD, 26.2.1976, 1156/2282 (KBİBB).

[137] 9. HD, 13.3.2001, 902/3867 (Gözütok, s. 299).

bakiyeden “açıkça” feragat etmesi gerekir. Bu itibarla, ortada açık bir feragat olmamasına rağmen davacının maddi hukukun kendisine tanıdığı hakkı eksik olarak dava etmiş olması onun daha sonra bakiyeyi dava edemeyeceği anlamına gelmez. Bu, aynı zamanda medeni muhakeme hukukunda cari olan tasarruf ilkesinin de (HMK m. 24) doğal bir sonucudur.

Davacı asıl alacağı ile birlikte faiz talebini de dava etmiş, mahkeme faiz talebini reddetmiş; buna karşı, davacı temyize başvurmuş fakat temyiz talebi de reddedilerek karar bu şekilde kesinleşmişse, daha sonra faiz alacağı için açılacak yeni bir dava kesin hüküm nedeniyle reddedilecektir^[138].

XV. TAVZİHTE

Uygulamada zaman zaman mahkeme kararlarının açık olmadığı veya birbirine aykırı fıkralar içerdiğine şahit olunmaktadır. İşte böylesi durumlarda, kararın icrası tamamlanıncaya kadar, hükümdeki gerçek anlamın çıkarılması amacıyla tavzih yoluna başvurulmaktadır^[139].

Acaba talep edildiği halde hüküm dışı bırakılan faiz alacağının hükme dâhil edilmesi için tavzih yoluna başvurulabilir mi? Bu soruya olumsuz yanıt vermek gerekir. Çünkü kararın verilmesinden sonra tavzih istenebilecek haller Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 305 inci maddesinde belirtilmiş olup, hükümde yer verilmeyen konularda tavzih yoluyla karar verilebileceği kabul edilmemiştir. Bu itibarla faiz talebine ilişkin karar, tavzih yolu (HMK m. 305 vd.) ile hükme eklenemez^[140]. Faiz alacağı isteğe rağmen karara bağlanmamış ise, ya yeni bir dava açılması ya da verilen kararın bu gerekçeyle temyiz edilmesi gerekir.

“Davada faiz istenildiği halde esas kararda bu yönün belirtilmemiş olması usule aykırıdır. Kararın verilmesinden sonra ileriye sürülecek açıklama dilekçelerinin hangi konulara ilişkin bulunabileceği usulün 455 maddesinde gösterilmiştir. Bu yol ile dava edilenin veya verilen hükümde hüküm edilmeyenin yeni bir karar ile hükme katılabilmesi olanaksızdır. Esas kararda hükmedilmesi unutulmuş faiz kalemi tavzihle hüküm altına alınamaz. Bu yanlışlığın giderilmesi ancak Yargıtay'ca hükmün bozulması yoluyla sağlanabilir...”^[141]

“... Mahkemece maddi ve manevi tazminata hükmedilmiş ve faiz konusunda bir hüküm kurulmadan anılan hüküm kesinleşmiştir... HUMK'un 455. maddesinde (HMK m. 305) hükümlerin tavzihi düzenlenmiştir. Buna göre hüküm açık olmazsa veya çelişkili fıkralar içerirse icrasına kadar bu hususların giderilmesi

[138] Evren, s. 51, 53; Arslan/Kırmızı, s. 788.

[139] Postacıoğlu, s. 717; Üstündağ, s. 907; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 705; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 591; Muşul, s. 489; Karlı, s. 733; Pekantez/Atalay/Özkes, s. 817.

[140] Kuru, Usul III, s. 3140; Arslan/Kırmızı, s. 784.

[141] 4. HD, 4.1.1973, 9706/52 (RKD 1973/4-5, s. 174-176).

istenebilir. Ancak tavziple yeni bir hüküm kurulamaz. Somut olayda tazminata dair hükme faiz eklenerek yeni bir hüküm oluşturulmuştur. Bu husus HUMK'un 455. maddesine (HMK m. 305) aykırı olup bozmayı gerektirmiştir"^[142].

XVI. YARGILAMA HARÇ VE GİDERLERİNDE

Davalının rızasıyla sonradan faiz talebinde bulunan, yani talep sonucunu artıran davacı, dava tarihinden önceki döneme ait faiz talebi hakkında karar verebilmesi için, mahkemenin, dava tarihine kadar işlemiş olan faiz tutarı üzerinden gerekli peşin ve karar ilâm harcını tamamlaması gerekir (HK m. 16, IV, m. 30, m. 32)^[143].

Yukarıda belirtildiği gibi, görevli mahkemenin tayininde faiz alacağı göz önünde bulundurulmamaktadır. Ancak bu, faiz alacağının harca tâbi olmadığı anlamına gelmez. Dava tarihine kadar işlemiş ve birikmiş faiz alacağına hükmedilebilmesi için peşin harcın yatırılmış olması şarttır (HK m. 16, I, m. 30)^[144]. Davacı peşin harcı yatırmadıkça dava tarihine kadar işlemiş olan faize hükmedilemez (HK m. 32). Buna karşılık, dava tarihinden sonra işleyecek faiz tutarı dava konusuna dâhil olmadığından harca da tâbi değildir^[145].

Dava tarihine kadar işlemiş olan faiz talep edilmesine rağmen peşin harç yatırılmamışsa, bu miktar üzerinden harç tamamlattırıldıktan sonra istek hakkında karar verilmelidir. Örnekler:

"Mahkemece yapılacak iş davacıya dava konusu yaptığı ödenen kıdem tazminatı ile ilgili temerrüt faizini açıklattırmak eksik harç mevcutsa tamamlamak ve sonuca göre karar vermekten ibarettir..."^[146].

"Dava dilekçesinde davacı alacağın temerrüt faizi ile birlikte tahsilini istemiştir. Temerrüt faizine hükmedilebilmesi için temerrüt tarihinden dava tarihine kadarki faiz tutarının peşin harcının hesaplanarak yatırılması gerekir. Oysa davalının işlemiş faiz tutarı üzerinden peşin harç ödemediği anlaşılmamıştır. Bu nedenle temerrüt faizine hükmedilmesi doğru değildir"^[147].

"Davalı tarafından cismani zarara maruz bırakılan davacı, manevi tazminat olarak bir miktar paranın alınmasını ve bu paraya haksız eylemin işlendiği günden itibaren de kanunî faiz yürütülmesini talep etmektedir. Ancak, ileri sürülüş biçimine göre dava olunan yüzbin liranın olay gününden davanın açıldığı güne kadar işlemiş faizinin miktarı davacıya açıklattırılmamış ve bu yönden peşin ilâm

[142] 4. HD, 31.1.2002, 9781/1063 (Arslan/Kırmızı, s. 784).

[143] Kuru, Usul III, s. 3129.

[144] Deynekli/Kısa, s. 82.

[145] Evren, s. 43; Deynekli/Kısa, s. 82.

[146] 9. HD, 18.2.2002, 2001/17561, 2002/2818 (Arslan/Kırmızı, s. 771).

[147] 4. HD, 11.3.1982, 746-2554 (İBD, 1982/10-11-12, s. 380-382).

harcı tamamlattırılmamıştır. Böyle durumlarda öncelikle işlemiş faizin de peşin ilâm harcının alınması yasa gereğidir...^[148].

Daha önce de belirtildiği gibi, harç yatırılmadığı müddetçe faiz talebi hakkında karar verilmesi mümkün değildir.

“Dava dilekçesinde ikramiye alacaklarının 1999, 2000, 2001 ve 2002 yıllarına ilişkin olmak üzere 3.000.000.000 TL.nin hak ediş tarihi itibarıyla yasal faiz işletilmek suretiyle davalıdan tahsili istenmiştir. ... Bu nedenle ikramiye faizi hakkında BK.113/2. maddesi (TBK m. 131, II) uyarınca dava açılması ihtirazi kayıt niteliğinde olmakla birlikte faize ilişkin müddeabibi belirlenip harç yatırılmak suretiyle açılmış bir dava söz konusu olmadığından mahkemece miktar belirtilerek faize karar verilmesi hatalıdır...”^[149].

Davacı davanın başında değil de, yargılama sırasında ıslah yoluna başvurmak suretiyle faiz talebini ileri sürerse, sonradan ileri sürdüğü faiz alacağı için de gerekli harcı yatırması gerekir.

“... Yargılama aşamasında ise davacı, 29.1.2004 tarihli dilekçesi ile dava dilekçesinde istenen tüm tazminata, olay tarihinden itibaren faiz yürütülmesi isteminde bulunarak davasını ıslah etmiştir. Bu dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş, ancak harç alınmamıştır... Mahkemece, bu ıslah dilekçesi üzerinden harç alınmadığı, yargılamaya devam edilerek hüküm oluşturulduğu ve sadece belirlenen fidan maliyeti yönünden faize karar verildiği görülmektedir. Ancak ıslah da bir yargı işlemi olup harca tabidir...”^[150].

Faiz alacağının miktarının vekâlet ücretinin belirlenmesinde de etkisi vardır. Nitekim Yargıtay’a göre dava tarihine kadar işlemiş olan faiz de dava konusuna dâhil olduğundan, mahkemenin vekâlet ücretini de asıl alacak ve geçmiş günler faizi toplamı üzerinden hesaplaması gerekir^[151].

“... Davacı vekili dava dilekçesinde anlaşmanın bozulduğu 5.8.1971 tarihinden itibaren faize hükmedilmesini de istemiştir. HUMK’nun 1. maddesinde de belirtildiği gibi dava tarihine kadar gerçekleşen faiz dava edilene dâhildir...”^[152].

Kuru’ya göre dava tarihinden hüküm tarihine kadar işlemiş olan faiz belli olduğundan davalının mahkûm olduğu alacak miktarına dâhildir. Bu nedenle, mahkemenin, hüküm tarihine kadar işlemiş olan faizi hesaplayarak, davalıyı, asıl alacak ve hüküm tarihine kadar işlemiş olan faiz toplamına mahkûm etmesi ve karar ve ilâm harcı ile vekâlet ücretini de bu toplam üzerinden hesaplaması gerekir.

[148] 4. HD, 12.6.1985, 4898/5991 (YHD, 1986/7, s. 1001).

[149] 9. HD, 21.2.2005, 15605/5785 (KBİBB).

[150] 4. HD, 28.4.2005, 2004/10626, 2005/4592 (Arslan/Kırmızı, s. 772).

[151] Kuru, Usul III, s. 3134.

[152] 13. HD, 30.6.1976, 7702/5345 (GY 1977/11, s. 25-26).

Yargıtay ise aksi fikirdedir: “*Usulün 1. maddesinde de öngörüldüğü üzere, ancak dava gününe kadar işleyen faiz müddeabihe dâhildir. Dava tarihinden karar tarihine kadar olan faiz de müddeabihe eklenerek bulunan miktar üzerinden vekâlet ücretinin hesaplanmasında isabet yoktur*”^[153].

“(A)lacağın muacceliyet kesbettiği tarihten dava tarihine kadar tahakkuk eden faiz de müddeabihe dâhil ve bu itibarla faiz tutarı için de harç verilmesi zorunlu ise de, dava tarihinden sonra işleyecek faiz tutarı müddeabihe dâhil olmadığından bu kısım faizin sonradan ayrı dava açılmadan- talep edilmesi hali “iddianın genişletilmesi” mahiyetinde ise de davalı tarafından bu yolda bir itiraz sebkeylememiş olduğundan dava tarihinden sonraki zaman için de faize hükmedilmesi bozma sebebi sayılmamıştır”^[154].

Dava davanın açıldığı tarihe göre karara bağlanacağından^[155] kanımızca dava tarihinden sonra işleyen faizlerin dava konusuna dâhil edilmemesi gerektiğini belirten Yargıtay kararlarında dile getirilen görüş daha isabetlidir.

Faiz alacağı ayrıca dava konusu edilmişse tıpkı diğer alacaklarda olduğu gibi tümüyle reddedilmesi durumunda davalı yararına; tümüyle kabul edilmesi durumunda ise davacı yararına vekâlet ücreti takdir edilecektir.

Faiz alacağı asıl alacakla birlikte dava edilmiş ve asıl alacak tamamıyla kabul edilmesine karşın, faiz alacağı kısmen reddedilmişse, davalı yararına bu ölçüde vekâlet ücreti takdir edilmelidir^[156].

Yargıtay ise vermiş olduğu bir kararda aksi yönde görüş bildirmiştir: “... Faiz başlangıç tarihinin istem gibi kabul edilmemesi gerekçesiyle davalı yararına vekâlet ücretine hükmedilmesi doğru değil ise de, bu yanılmanın giderilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden gerekçeli kararın hüküm fıkrasının 6 nolu bendinin metinden çıkarılması suretiyle kararın düzeltilmesine ve düzeltilmiş bu şekli ile onanmasına...”^[157].

Faize asıl alacak üzerinden karar verilir. Yargılama giderleri (ve bu arada delil tespiti giderleri) dava konusuna dâhil değildir. Bu nedenle hükümde yargılama giderleri için dava tarihinden veya daha önceki bir tarihten itibaren faiz yürütülmesine karar verilemez^[158].

“*Delil tespiti giderleri de yargılama giderlerindedir. Müddeabihe dâhil değildir. Bu nedenle faiz hükmedilen miktara dâhil edilemez*”^[159].

[153] 13. HD, 4.10.1974, 2542/2299 (AD 1975/1-2, s. 20).

[154] TD, 15.5.1972, 2312/2430 (Evren, s. 43).

[155] Karslı, s. 500; Muşul, s. 122.

[156] Gözütok, s. 288.

[157] 18. HD, 16.11.2009, 10201/10341 (Gözütok, s. 314).

[158] Kuru, Usul III, s. 3136; Gözütok, s. 288.

[159] 4. HD, 17.2.1966, 5066/1937 (Kuru, Usul III, s.3136).

“... Delil tespiti giderleri genel yargılama giderlerindedir. Yerel mahkemece bu giderlerin tazminata eklenerek üzerinden faiz yürütülmesi ve ilâm harcına matrah alınması bozmayı gerektirir...”^[160].

“... (D)elil tespiti masraflarının ikinci ve asıl davada yargılama giderleri kısmında gösterilmesinin bir zorunluluk olup müddeabihe ve faiz yürütülecek meblağa dâhil edilmesinin mümkün bulunmamasına göre davacı vekilinin aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan ve yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir”^[161].

Yargılama giderinin yapıldığını tarihten yahut dava tarihinden itibaren faiz hesaplanamaz ise de, ilâm takibe konulduğunda yargılama gideri için faiz istenmesi mümkündür. Fakat faiz hesaplanırken ilgili bulunduğu kararın kesinleşmesinin zorunlu olup olmamasına göre bir ayırım yapmak gerekir: Şayet hükmün kesinleşmeden icraya konulması kabil ise, karar tarihinden itibaren işleyen faiz istenebilir. Buna karşılık, hükmün kesinleşmeden icraya konulması kabil değilse, kesinleşme tarihinden itibaren işleyecek faiz talep edilebilir^[162].

“... Alacaklının takibe dayanak yapmış olduğu Üsküdar Asliye 5. Hukuk Mahkemesinin... sayılı boşanmanın reddine dair ilâmında, dava tarihinden itibaren tahsiline karar verilen tedbir nafakasının faizinin hangi tarihte başlayacağı belirtilmemiştir. Bu durumda Dairemizin yerleşik içtihatlarında kabul edildiği üzere, faizin karar tarihinden itibaren istenebileceği göz önünde bulundurulur...”^[163].

“Takip dayanağı ilâmda faizin başlangıcı konusunda bir hüküm bulunmaması halinde karar tarihinden itibaren faiz istenebilir. Ancak, hükmün infazı için kesinleşmesi gereken hallerde ise, ilâmda yer alan eklentiler de ilâmın kesinleştiği tarihte istenebilir hale geleceğinden faizin kesinleşme tarihinden itibaren hesaplanması ve itirazın bu kurallar çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir... Takip konusu yapılan avukatlık ücreti ve yargılama giderleri de esasın eklentisidir. İlâmın esası kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine göre, eklenti ve ayrıntılar da doğal olarak kesinleşmeden infaz olunamaz...”^[164].

[160] 4. HD, 8.4.1996, 2613/2903 (Arslan/Kırmızı, s. 795).

[161] 11. HD, 11.10.2004, 9110/9616 (KBİBB).

[162] Gözütok, s. 288.

[163] YHGK, 5.4.2000, 12-739/746 (Arslan/Kırmızı, s. 790).

[164] 12. HD, 25.10.2005, 16713/20755 (www.hukukturk.com).

KISALTMALAR CETVELİ

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
B.	: Bası
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi
BK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
C.	: Cilt
c.	: cümle
E.	: Esas
GY	: Günümüzde Yargı
HD	: Hukuk Dairesi
HK	: Harçlar Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İKİD	: İlmî ve Kazai İçtihatlar Dergisi
KBİBB	: Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası
m.	: madde
RG	: Resmi Gazete
RKD	: Resmi Kararlar Dergisi
s.	: sayfa
S.	: sayı
s. K.	: sayılı Kanun
Sİ	: Son İçtihatlar Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TD	: Ticaret Dairesi
vd.	: ve devamı
YHD	: Yasa Hukuk Dergisi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

KAYNAKÇA

- Akyol Aslan, Leyla:** Medeni Usul Hukukunda Davadan Feragat, Ankara 2010.
- Alangoya, Yavuz/Yıldırım, Kamil/Deren-Yıldırım:** Medenî Usul Hukuku Esasları, 7. B., İstanbul 2009.
- Arslan, Çetin/Kırmızı, Mustafa:** Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar, 2. B., Ankara 2007.
- Aydemir, Efrail:** Hukuk Uygulamasında Faiz, Ankara 2011.
- Demir, Şamil:** Türk Borçlar Kanunu'nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar (ABD 2012/4, s. 209-233).
- Deynekli, Emel/Kısa, Sedat:** Faiz Hukuku, Ankara 2003.
- Eren, Fikret:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. B., Ankara 2012.
- Ermenek, İbrahim:** Medeni Usul Hukukunda Davayı Kabul, Ankara 2009.
- Evren, Mahmut Tevfik:** Faiz Hukuku, İstanbul 1987.
- Gözütok, Zeki:** Faiz Hukuku, Ankara 2010.
- Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, Emre:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. B., İstanbul 2011.
- Helvacı, Mehmet:** Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul 2000.
- Karslı, Abdurrahim:** Medeni Muhakeme Hukuku, 3. B., İstanbul 2012.
- Kılıçoğlu, Ahmet:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. B., Ankara 2012.
- Kuru, Baki:** Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. II, 6. B., İstanbul 2001, (Kuru, Usul II).
- Kuru, Baki:** Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, 6. B., İstanbul 2001, (Kuru, Usul III).
- Kuru, Baki:** Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV, 6. B., İstanbul 2001, (Kuru, Usul IV).
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder:** Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 24. B., Ankara 2013.
- Muşul, Timuçin:** Medeni Usul Hukuku, 3. B., Ankara 2012.
- Nomer, Halûk:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. B., İstanbul 2012.
- Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 8. B., İstanbul 2010.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet:** Medeni Usul Hukuku, 14. B., Ankara 2013.
- Postacıoğlu, İlhan:** Medeni Usul Hukuku, 6. B., İstanbul 1975.
- Reisoğlu, Sefa:** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. B., İstanbul 2012.

Tutumlu, Mehmet Akif: Medeni Usul Hukukunda Islah, 2. B., Ankara 2012.

Üstündağ, Saim: Medenî Yargılama Hukuku, 7. B., İstanbul 2000.

Yılmaz, Ejder: Medenî Yargılama Hukukunda Islah, 4. B., Ankara 2013.

